Ч. 232 (15.033).

Львів, середа 19. жовтня 1938.

Opłata pocztowa uiszczona gotówką.

Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
и Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
четвертьрічно . . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 сот.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Зміни в адміністрації Закарпатської України.

УРЯДОВА МОВА ЗАКАРПАТСЬКОЇ АВТОНОМНОЇ ДЕРЖАВИ.

Премієр Закарпаття доручив д-рові О. Бескидові виконувати обовязки губернатора.

Шефом краєвого референта шкільництва заіменовано директора ужгородської гімназії д-ра Сулінчака, на місце д-ра Хмеляжа.

Мін. Пішак заявив, що покищо не буде ніяких змін у судівництві.

Закарпатський уряд повідомив, що урядовою мовою на Закарпатті буде українська мова; всі урядові акти будуть появлятися також у російській мові.

„ПРОСВІТА" ПІДТРИМУЄ УРЯД ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Ужгородська „Просвіта" видала заклик до своїх членів, щоб вони обєдналися при ужгородському уряді та уладили у всьому краю свята незалежности.

Намагаються звороховити закарпатських українців проти Чехії та Словаччини.

На Закарпатській Україні появились летючки з підписом „Української Революційної Організації", які накликують закарпатських українців до протичеського повстання.

Перша Українська Національна Центральна Рада й Українська Національна Оборона закликають усе українське населення Закарпатської України не піддаватись ніяким того роду підшептам організацій, що виступають без порозуміння з українським політичним проводом, зберегти спокій і рівновагу та не дати себе спровокувати.

ЩЕ ОДИН МАДЯРСЬКИЙ МАНЕВР.

16. ц. м. уладили мадяри у Гайду Дороґ зїзд змадяризованих закарпатських греко-католиків, який ухвалив резолюцію за приєднанням Закарпаття до Мадярщини. У Будапешті зорганізували мадярський „союз руснинов".

НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ НЕ ЗАМИКАЮТЬ ЦЕРКОВ.

Кошицька радіовисильня рішуче заперечує поголоски з мадярських джерел, немовби на Закарпатті замикали якінебудь церкви.

Нові невдатні спроби мадярської диверсії на Закарпатті.

З Ужгороду повідомляють, що в неділю 9. ц. м. були нові спроби мадярської диверсії.

Мадярські диверсанти перейшли під проводом пачкарів кордон і розділилися на три групи. Одну групу розбила жандармерія в околиці Берегова. Друга група висадила в повітря міст на річці Боржаві та вдерлася на залізничу стацію тієї самої назви, вбиваючи при тому одного залізничника. І цю групу жандармерія розбила. Є багато ранених та кількох убитих. Частину диверсантів удалося арештувати. ВСІ ВОНИ Є МАДЯРСЬКИМИ ГРОМАДЯНАМИ. ДИВЕРСАНТИ БУЛИ ОЗБРОЄНІ У СКОРОСТРІЛИ, РУЧНІ ГАРМАТИ ТА АВТОМАТИЧНІ ПІСТОЛІ НА 25 НАБОЇВ.

ЩЕ ПРО РОЗГРОМ МАДЯРСЬКИХ ДИВЕРСАНТІВ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Агенція Аваса подає деякі подробиці про ліквідацію мадярської терористичної ватаги: **У пятницю чехо-словацька жандармерія окружила і взяла в полон 304 озброєних мадярських терористів, у лісі біля Саляники (на північний захід від Севлюша). Більша частина їх — це інтелігенти, члени ріжних мадярських організацій расистичної ідеольогії.**

Мадярщина дістане лиш землі заселені мадярами.

НІМЕЧЧИНА Й ІТАЛІЯ ВІДКИНУЛИ МАДЯРСЬКІ ПРЕТЕНСІЇ ДО ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Італійський голос.

„Інформаціоне Діпльоматіка" стверджує, що мадярську мобілізацію спричинило стримання демобілізації чеської армії.

У Римі вважаються, що переговори між Будапештом і Прагою почнуться вже в найближчих днях та дадуть корисний вислід, згідно зі засадами конференції в Мінхені. Мадярщина дістане землі, заселені в більшості мадярами. Евентуально на спірних теренах відбудеться плебісцит. Інші меншини дістануть право самоозначення.

В чесько-мадярській справі нема хочби найменшої ріжниці думок між двома великодержавами — партнерами оси Рим-Берлін.

ЦЬОГО ТИЖНЯ ЗНОВУ ПОЧНУТЬСЯ ПЕРЕГОВОРИ МІЖ СЛОВАЧЧИНОЮ І МАДЯРЩИНОЮ.

У празьких поінформованих колах сподіються, що ще цього тижня почнуться нові переговори між Прагою та Будапештом. Започаткував би їх безпосередній неофіційний контакт між мін. Хвальковським і мін. Канією.

Під прапором Батьківщини.

Львів, 18. жовтня 1938.

Від тижнів живемо під враженням вісток із Закарпаття. Воскрешують вони спомини рідного минулого, кажуть переводити анальогії (хочби навіть — не завжди вірні), анімують і хвилюють, проймають радістю або смутком, залежно від змінливих подій та змінливих вісток. Розпадається держава, з якої істнуванням звязаний кусень української історії. У міжнародній метушні — виринула і справа частини української етнічної території. Один із її сусідів зголосив до неї претенсії, рахуючи головно на розтіч, що панувала в отому Закарпатті, на повне його внутрішнє розпорошення. Аж ось добрі сини тієї вітки народу в той історичний для них час обєдналися під одним прапором: під прапором Батьківщини.

„Salus rei publicae — suprema lex!" Ось гасло. Решту доказує зов крови, підсвідоме, атавістичне почуття кровного звязку, гін самозбереження в єднанні загроженої раси. В кого ще не завмер на віки здоровий глузд, той повинен розуміти цю велику лекцію історії. Повинен освідомити собі, що автохтони українських земель без огляду на свій світогляд і власне національно-політичне самоозначення як дороговказ і найвищу ціль своїх змагань завжди і всюди вважають бути незалежними від якихнебудь чужих чинників та не поминають ніякої нагоди, щоб солідарно і жертвенно виступати за принцип „ніщо про нас без нас". Дальше вчать нас оці історичні події, що яканебудь далекосяжна, рішальна про життя і буття народу акція є взагалі можлива виключно тільки під умовою консолідації і єднання усіх сил народу, під умовою припинення внутрішньої гризні. Без того всякі почини не тільки не будуть успішні, але взагалі не є можливі, без того взагалі неможлива ніяка всенародня збірна акція для добра рідного краю. Бо чи можлива наприклад булаб сьогодні на Закарпатті боротьба за автономію чи повну незалежність, колиб замість співпраці всіх громадянських кол розпалилася боротьба за назву території, і колиб кожний з тамошніх двох таборів проголосив, що тільки він репрезентує той край і тільки йому належить в новій державі повнота прав та влади? Чи в такому випадку ввесь світ, усі рішальні у світі чинники і сили не перейшлиб відразу, без мериторичного розгляду, до денного порядку над домаганнями народу, який не дозрів ще навіть до свідомости ваги своєї фізичної екзистенції. Отже на цьому прикладі бачимо, що ніяка засаднича акція, у великому міжнародньому масштабі, ніяка розвязка проблеми забезпеки політичних прав українському народові не повинна йти без консолідації і скоординування змагань обох своєрідних наших національно-політичних течій. Ясна річ, що закарпатські відносини не мають повної анальогії у відносинах Галичини. Всеж деяку науку можна витягнути з закарпатської консолідації і для наших актуальних галицьких питань.

Свідомість цього стану й особистої відповідальности за хід справ перед цілим народом та історією була у наших закарпатських братів така велика, що навіть такі діячі, котрих по-

лятливість на чужі впливи була донедавна загально відома, не посміли виступити в ролі кирнників і розбивачів національної єдности. Це повинні затямити собі ті польські кола, які залюбки ставлять не так вже на москвофілів, як табор чи напрямок, як радше на ті елементи зпоміж москвофілів, що їх вважають найбільш здеморалізованими і ласими на „пособія" в усіх видах та з якогонебудь джерела. Тепер пора усім зрозуміти, що нема в нашому народі такого потенціялу, котрий, нехтуючи гоном самозбереження, висунув би себе проти загальної народньої стихії. Сьогодні, як і в 1918. р., пасивними або ворожими всенароднім змаганням полишилися тільки ті, що відійшли зовсім від народу, що полишилися поза рямцями його національно-політичної спільноти і поза скобками громадянського життя, ті, котрих питомий тягар у громадянському активі рівняється зерові.

Факт, що у першому закарпатському уряді український священник засів поруч із українським соціялістом — свідчить про високий патріотизм усіх українських національних груп на Закарпатті, бо вони йдуть одним фронтом та загально-національні інтереси ставлять вище, ніж індивідуальний чи груповий суспільний або віроісповідний світогляд. Знову факт, що тамошній український зорганізований національно-політичний табор пішов на злагоду і компроміс з тамошнім зорганізованим москвофільським табором свідчить про територіяльний патріотизм обох тих таборів. Оба вони не виреклись своїх ідеалів і суперництво між ними буде йти дальше. Ми, галицькі українці, так само як українці закарпатські, не маємо сумніву, що в отому суперництві, при свободі культурного розвитку мас, переможе українська національна течія. Це просто питання процесу національного відродження політично й культурно відсталої вітки народу, це питання поступу приспаної національної думки. Але факт, що цей процес ще не завершений на 100 відсотків, не значить, щоб покланятися засадам нетолеранції, нетерпимости й ексклюсивности супроти всіх тих, які саме належать ще до табору, який мусить ще перейти свій шлях досвідів.

З гиддю дивимося на тих типів із табору галицьких москвофілів, які в ті самі дні, коли на Закарпатті прийшло обєднання під прапором Батьківщини і коли вся українська національна преса у Львові під враженням тих подій припинила атаки на наших москвофілів, вписують дальше свої „ревеляції" про українські установи й організації, виписують дальше фальші і брехні, негайно підхоплювані бруковою шовіністичною польською пресою. Які це маленькі й мізерні людці на тлі подій, які діються тепер і які ще прийдуть. Для таких людців нема обєднуючого прапору Батьківщини, — зате є він для всіх, хто дорожить не то своєю ідеєю, а просто — рідною територією та рідним етносом.

Скіз.

Чому Совіти бажалиб війни без участи в ній?

Невідомо, якої саме форми наберуть політичні події тоді, коли до читачів дійдуть ці рядки, але сьогодні, коли в Мінхені вирішили за чотирокутним столом представники чотирьох европейських потуг, можна з певністю говорити про поразку Совітів, про їхню програну у складній міжнародній грі, чи будемо її називати бриджем, чи грою в шахи.

Правда ніби безпосередньої участи в цьому Совіти й не брали, але і поза гральним столом можна бути дуже і дуже зацікавленим тим або іншим наслідком розігри між справжніми грачами.

Може ще знайдуться наївні люди, для яких буде навіть трохи незрозуміле.

Аджеж мінхенський чотирокутник ніби збільшує шанси на мир в Европі, ніби відсуває негайну небезпеку війни, що, здавалося, цілком неминуче загрожувала чи не всьому світові, отже з одного боку Совіти, що завжди реклямують себе, як єдино справжніх оборонців і прихильників миру, повинні би ідейно радіти цьому, а з другого боку зідхнути полекшено, бо і їм війна сьогодні не загрожувалаб.

А проти можна вживати як аксіому те, що чим збільшуються в Европі перспективи на загальний спільний мир, тим гірше почувають себе оборонці миру.

І до цього можна ще додати, що на нашу особисту думку, наприклад, Совіти справді не бажають війни, правда, війни, в якій би їм довелось брати участь.

Отже всі бажання московського Кремля, всі заходи й зусилля совітської дипльоматії, всі заходи й зусилля комінтерну завжди спрямовані на одне: викликати війну, в якій би Совітам не доводилось брати безпосередньої участи.

І то може не тому, що вони почувають себе непідготовлені до війни. Бо навряд вони надалі будуть у кращому становищі на випадок війни на західніх своїх кордонах.

Справді: Ніби закінчено вже будувати совітську лінію Мажіно (під Києвом вона йде по річці Ірпень), утворено з Білоруської та Київської військової округи „особливі" військові округи, тобто фронтові. Не випадало на західному кордоні відверто утворювати фронту, як це зроблено на далекосхідному кордоні, отже замасковано це та зроблено у вигляді „особливих" округ — наданням їм усім прав фронтів. Для Київської „особливої" військової округи найближчим запіллям є Харківська військова округа, для Білоруської утворено для цього нову військову округу Орловську.

Тепер щодо контингенту війська. Саме тепер час, коли до війська надходить свіже доповнення — покликанців цього року, а тих, що закінчили цього року свою військову службу, можна звільняти упродовж двох місяців аж по 1. листопада. Отже затримання їх тепер у війську це не якийсь надзвичайний захід, що вимагав би окремих розпоряджень. А крім того тепер розгорнули там широку кампанію „добровільного" залишення в лавах червоної армії на повторний речинець, а то і на все життя. Це все значно спокійніше, легше і непомітніше, ніж у „капіталістичних" країнах, де про це сповіщають до відома всім.

Ну, а до цього треба ще додати, що і досі на заході Европи ще істнує народній фронт, ще є держави з леґальними комуністичними партіями — цеж усе мусить стати на допомогу Совітам на випадок війни.

Але без огляду на це все Совіти не хочуть війни, в якій би вони брали участь. Безумовно в цьому не може не грати певну ролю деяка невпевненість в червоній армії, хоча її диференціювали досить мудро: українці служать на Далекому Сході та в інших місцях поза Україною, а в Київській військовій окрузі служать переважно росіяни та мешканці азійських республик.

— Чомуж вони не хочуть війни?!

Та дуже просто.

Не можуть-же в Совітах забувати а дехто там в це навіть вірить, що чи раніше, чи пізніше „капіталістичний" світ стикнеться з „соціялістичною державою" і що це буде справді рішучий бій для одної зі сторін.

Отже в ніякому разі не можна допустити до єдиного „капіталістичного" фронту, отже треба яко мога більше розсварювати „капіталістичні" держави між собою. А війна між ними це вже верх бажання, це справжнє щастя, особливо якби війна затягувалась. Бо з одного боку перспективи на утворення єдиного „капіталістичного" фронту відкладаються, ну а з другого — слабкий, виснажений війною державний організм та це ідеальне поле для всяких соціяльних експериментів, для прищеплення йому бацилля большевизму.

Як багато було зусиль Совітів викликати війну в Европі на тлі подій в Еспанії, як багато вживали вони заходів для цього по [illegible]

І ось на міжнародній арені повстає так званий судетський інцидент. Ніби перспективи для Совітів кращі, рожевіші.

Ідуть усі зусилля, щоб викликати війну!

Цікаво, наприклад, слідкувати за змістом статтей з цього приводу в „Ізвєстіях" та „Правді", цікаво, бо ці газети дуже охоче читають у Празі, в Чехії, і то не тому, що там так цікавляться комуністичними проблемами, а тому, щоб пізнати настрої своєї союзниці.

Зміст цих статтей за останніх часів майже ідентичний: лайка на адресу „агресора", лайка на адресу Англії та Франції, ніби вони „продають" Чехію і вихвалення самої Чехії, її війська, її обороно-спроможности, мовляв і Німеччині нелегко буде побити Чехію. А може пощастить спровокувати Чехію до збройного опору, ну,а тодіж війна, зрозуміло, не залишиться льокальною.

Але найцікавіше те, що в цих численних статтях ніодного натяку на ролю, яку гратимуть Совіти підчас можливої війни.

Правда, ніде ні слова нема, ніби Совіти можуть не виконати обовязків, що на них покладає їхній пакт з Чехословаччиною, отже чехи можуть себе впевнювати в цьому.

А нарешті, щоб зробити ще більший вплив і на чехів, і на тих, на жаль, численних осіб, що вбачають у Совітах і прихильників мира, і прихильників дотримання міжнароних зобовязань у Женеві, демонстративно з демагогічною промовою виступає „Максім Максімовіч".

За останніх часів багато було чуток про неласку Кремля для нього через його невдачі в Женеві і про ніби цілковитий занепад його каріери.

Здається нам, що тут є чимало непорозумінь.

Поперше не Літвінов робить у Совітах закордонну політику, він є скоріше закордонним агентом, якого замінити і трудно тай непотрібно. У Москві закордонну політику веде тепер голова закордонної комісії Верховної Ради СССР Жданов, це справжнє пташеня із Сталінового гнізда, що цілком підлягає Сталінові, як секретар ЦК всесоюзної комуністичної партії. Звичайно, так би мовити, як фахівець, бо посуті, всі справи вирішує політбюро зі Сталіном на чолі.

А подруге, невже може хто думати ніби на Літвінова покладено завдання обєднувати Лігу Націй. Навпаки. У Совітах мабуть ще добре памятають становище Ліги Націй за часів її ніби то згоди. На нашу думку, СССР вступив до Ліги Націй, щоб із середини висадити її в повітря. Отже навряд чи істнують з цього приводу підстави бути незадоволеним з нього.

Так ось Літвінов, поплакавши над долею Чехії, яку, мовляв, примусили піддатися на німецькі умовини і тимсамим відмовитись від пактів допомоги з Францією і СССР, заявив, що без огляду на це СССР готовий виконати свої попередні, ніби вже нереальні тепер обовязки, супроти Чехії, правда, з маленькою [illegible]виною, а саме, коли це зробить і Франція.

А може справді Совіти хочуть допомогти Чехії і зроблять це за тих або інших відповідних умовин?!

Маємо щодо цього сумнівів і немало, ось чому.

Якщо у Совітів був би хоч який намір почати війну в обороні Чехії, безумовно давно би вже почалась підготова до цього населення, підготова цілком специфічна.

Варт пригадати наприклад підчас початку воєнних подій в Еспанії або в Китаю: не було майже ніодної фабрики чи колгоспу, де б загальні збори „трудящих" не висловлювали свого співчуття республиканській Еспанії чи китайському народові і свого обурення з приводу нападу „фашистівського агресора".

А тепер?! Ніде нема й мови про Чехію, [illegible] державу, що її мусить обороняти СССР. Більше того, всім відомі почуття Совітів до сучасних німців, про це багато пишуть, говорять, але що на нашу думку найголовніше, [illegible] не виносять цього на загальні збори.

Нам здається, що це свідчить [illegible] у Совітів нема наміру брати участь в якій би там і не було війні в недалекому майбутньому, у війні, зрозуміло, з власної ініціятиви.

28. вересня Рузвельт запропонував Совітам, щоб вони від себе звернулися до Німеччини й Чехії з пропозицією не починати війни. Не знаємо чи зробили це Совіти, але Потьомкін [illegible] вів зараз в Америці, що Совіти вбачають єдиний спосіб перешкодити воєнній небезпеці — [illegible]

скликати міжнародню конференцію, в якій вони готові взяти найдіяльнішу участь. Це було тоді, коли вже стало відомо про висліди зїзду в Мінхені. Отже остання надія була, може Рузвельт сприятиме скликанню якоїсь конференції з участю СССР, а їхній представник уже зумів би використати свою присутність так, щоб не дійшло до порозуміння.

Зрозуміло і ця відповідь Потьомкіна зависла в повітрі. Треба думати, що Совіти не вважають себе ще за остаточно переможених, отже вживають усіх засобів, щоб якось розбити порозуміння якщо таке сталось би у Мінхені. В першу чергу зрозуміло, будуть вони продовжувати підбурювати Прагу.

Але не можуть вони не розуміти, що порозуміння в Мінхені (якщо таке сталось) це перший крок до відродження пакту чотирьох, цього „мементо морі" для Совітів.

Гл. Л.

—o—

Карпатська Україна в числах.

3. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО.

Сільське господарство Карпатської України обумовлене тим, що частина краю — це гори, які під управу ріллі мало надаються, зате там розвинена годівля худоби та овець. Зновуж друга частина, доли, дають дуже добру основу для правильного розвитку хліборобства. Поділ використаної площі під ріжні роди культур ось який (1936):

Рід культури	гектарів	%
Орна ріля	238.676	18,9
Сіножати	145.457	11,4
Сади й городи	7.488	0,6
Виниці	4.520	0,3
Пасовиська і полон.	171.497	13,6
Кошикарська лоза	1.653	0,2
Лісові грунти	589.00	46,8
Води і стави	10.876	0,8
Інші вжитки	59.225	4,7
Невжитки	33.308	2,7
Разом	1,261.700	100,0

Отже орна ріля, сіножати, сади, городи, виниці та пасовиська й полонини, себто ті площини, що безпосередньо служать сільському господарству, займають 45%; всі інші грунти, що під лісом, водою та неужитками, займають 55% простору. Замітне, що неужитків є тільки 2,7%, коли нпр. на галицько-волинських землях є їх аж 11%.

Вже з цього розподілу вжитків видно, що сама хліборобська площа розмірно мала, бо творить 1/5 частину, а з сіножатями та пасовиськами 2/5 усього простору. У порівнянні з галицько-волинськими землями кількість її тут менше корисна, бо у нас вона займає сама 2/5 простору, а до того доходить ще поверх 1/5 сіножатей і пасовиськ. Отже вже через це Карпатська Україна мусить у будучому йти до того, щоб збільшити площу хліборобських ростин або — що доцільніше — збільшити урожай з тої площі, яка вже ужита під ці ростини.

Збір і засівна площінь головних сільсько-господарських ростин (1936) такі:

	Площінь у га	збір у сотн.	Збір сотнарів з га:
Пшениця	36.375	560.362	15,4
Жито	28.608	371.658	13,0
Ячмінь	3.212	34.142	10,7
Овес	27.945	295.711	10,6
Картоплі	45.361	4,909.765	108,2
Цукр. буряк	77	9.910	128,7

З цього видно, що головною позицією у сільському господарстві Карпатської України є картоплі та пшениця і щойно у дальшому жито та овес. Для цікавости подаємо, що на галицько-волинських землях по картоплях іде жито, овес і щойно потім пшениця та ячмінь. Тут мусимо підкреслити, що збір поодиноких родів збіжжа в Карпатській Україні цілком не менший, як у інших краях. Для порівняння подаємо дані з деяких інших країв:

Збір у сотн.	пшениця	жито	ячмінь	овес
Гал.-волин. землі	10,7	9,7	10,4	9,8
Польща	11,9	11,4	12,1	11,6
Мадярщина	13,2	10,7	14,0	11,0
Чехословаччина	16,5	15,4	17,2	16,1
Румунія	8,4	7,5	7,3	7,7

З цього видно, що збір пшениці і жита з гектара в Карпатській Україні перевищає збір тих самих продуктів у сусідів за винятком Чехословаччини. Щодо ячменю, то поза Чехословаччиною перевищує Карпатську Україну тільки надзвичайно родюча Мадярщина; збори вівса держаться нарівні з іншими краями. Це безсумнівний доказ, що хліборобська культура Карпатської України напевно не нижча, а супроти меншої урожайности землі певно і більша від хліб. культури сусідів. У цьому напрямку Карпатська Україна зможе ще чимало зробити, бож досі ніхто так дуже не журився за піднесення сільсько-хліборобської продукції, а були охочі доставляти туди за дорогі гроші продукти з інших земель.

Тут треба замітити, що є ще ділянки, які в Карпатській Україні можна буде з користю розвинути та які були досі у занедбанні. Це нпр. управа цукрового буряка, що є ледви в початках, та управа інших промислових культур; їх нема там тому, бо вони були ласим імпортовим продуктом сусідів.

Дальшою ділянкою продукції сільського господарства Карпатської України є садівництво, що розвинулося досить поважно і дає вже чималі прибутки закарпатським селянам. Правда, сади не всюди ще відповідають тому, що називаємо промисловими садами, але цю справу можна буде постійно поліпшувати і тимсамим зробити садівництво поважною ділянкою не тільки сільсько-господарської продукції, але також сільсько-господарського промислу та експорту. Для орієнтації подаємо кількість дерев та збір овочів за один з останніх років (1935):

Кількість дерев		Збір овочів у сотн.
Яблуні	829.715	92.685
Груші	148.338	15.341
Черешні	83.115	5.938
Вишні	28.074	1.757
Сливи	1,038.366	73.222
Морелі	26.926	1.062
Бросквині	19.502	528
Волоські горіхи	108.792	6.560
	2,282.828	197.093

З цього бачимо, що Карпатська Україна — це край передовсім сливок і яблунь. Груші та волоські горіхи стоять щойно на дальшому місці, таксамо як черешні. Зате треба звернути увагу на те, що там розводять уже поважні сади морель та бросквинь, які можна поширити також і в інших околицях, бо клімат півдня краю на це вповні дозволяє. Якщо йде про збір, то він не виказує, що правда, великих чисел, одначе рік, за який його подаємо, був роком недороду. Для порівняння скажемо, що галицько-волинські землі, які вдесятеро перевищають простором Карпатську Україну, мають 15,600.000 овочевих дерев, або тільки 6 × більше, а збирають пересічно коло 3 міліонів сотнарів овочів річно. Садівництво Карпатської України має всі природні та господарські основи розвитку, тому не сумніваємося, що й у цьому напрямку при змінених умовинах праці покращання прийде скоро.

Південні склони і тепла рівнина дозволяють також на те, щоб плекати виноград. Очевидно, що виноградарство не могло там ще добре розвинутись, але всеж таки воно стало на півдні краю поважним джерелом сільсько-господарського доходу. Вся площа виниць (1936) займає 4.411 га, а випродукованого винограду витиснено в тому році 216.511 гектолітрів мощу, що робить 51,7 гектолітрів з гектара. З цього вироблено загалом 194.587 гектолітрів вина, в тому 23.406 гектолітрів червоного та 171.181 гектолітрів білого. Це робить з одного гектара виниць 46,4 гектолітрів вина.

Важною ділянкою сільсько-господарської продукції є також тютюн. Його плекало в Карпатській Україні (1935) 1636 плянтаторів, що управляли 3.133 га ріллі під ним та зібрали 2,192.515 кг. тютюну, що дає 700 кг. з гектара. Для порівняння подаємо, що на галицько-волинських землях є 47.604 плянтаторів тютюну, які управляють під ним 3.589 га поля. З цього видно, що площінь під тютюном є у нас і там майже рівна, одначе врожай у Галичині вищий, бо з гектара доходить у пересічі до 1.700 кг. Добре підсоння та інші природні умовини дають надію, що управа тютюну в Карпатській Україні пошириться і цим край унезалежниться бодай частинно від дорогого імпорту зовні.

Пасічництво розвинене там також. Начислюють там (1935) 4.000 пасічників, що мали разом 21.224 пнів та зібрали 1.320 сотнарів меду і 92 сотнари воску. Це все небагато, одначе добрі основи вже покладені, тож і за дальший розвиток не тяжко.

Важну ролю в господарстві краю відограє годівля ріжних родів тварин. Основою доходу і богацтва на підгірю і в горах є плекання рогатої худоби та овець, у дальшій черзі безрог. Про кількість худоби кажуть отсі числа:

	штук	на 100 га.	На 100 мешк.
Рогата худоба	199.607	32	31
Безроги	83.892	13	12
Коні	63.200	8	8
Вівці	101.240	15	14
Кози	10.720	—	—
Дріб	400.000	—	—

Отже передове місце займає рогата худоба, по ній вівці та безроги. Це звязане з великою кількістю пашних площ, що є під пасовиськами, полонинами та сіножатями. Бо майже 2/3 краю можна назвати годівельним, а 1/3 збіжевим районом.

Відносини під цим оглядом на Карпатській Україні ріжняться небагато від наших підгірських околиць. При цьому треба підкреслити, що якість годівельного матеріялу на Карпатській Україні досить висока, чого наслідком є те, що худобу, вівці, та безроги, головнож їх мясо, вивозили досі масово в ріжні околиці Чехословаччини.

Переглядаючи цілість сільського господарства Карпатської України, треба ствердити, що при дальшому розвитку збіжевої продукції вона може стати вистарчальна для населення. Коли порівняємо рік 1920 з роком 1932, то за той час населення Карпатської України зросло на 24,91% а збір пшениці та жита зріс на 33,07%. З цього виходить, що покращання збіжевої продукції поступає скоріше, як зріст населення. Але крім загальної кількости кращих родів збіжжа, як нпр. пшениці, зростає постійно також збір з одиниці площі, який у роках 1920—1932 піднісся ось-як:

Рід збіжа	Збір з 1 га у сотн. збільшився за р. 1920-1932
Пшениця озима	1,0
Пшениця яра	2,0
Жито	3,6
Ячмінь озимий	1,8
Ячмінь ярий	2,8
Овес	1,7
У пересічі	2,2 сотн.

Отже продукція в сільському господарстві Карпатської України зростає і це свідчить про зріст хліборобської культури загалом. Нема сумніву, що він буде ще більший, коли цією продукцією буде порядкувати власний уряд.

У годівельній ділянці Карпатська Україна є і буде експортером, що дасть напевно поважні основи до активности торговельного біляносу країни. Також інші ділянки сільського господарства, як садівництво та городництво, зокремаж виноградарство, в майбутньому розвинуться напевно ще краще.

Д-р Евген Храплнвий.

З преси.

Преса про Карпатську Україну.

МАДЯРЩИНА НЕ ЗВАЖИТЬСЯ НА ВІЙНУ.

Всі політичні центри — так телефонують з Парижа до „Гоньца Варшавского" з 18. ц. м. — виключають можливість, щоб боротьба за нові кордони між Мадярщиною та чехо-словацько-українською федерацією розвернулась у воєнний зудар. Військові заходи Мадярщини мають значіння демонстрації і ніхто не рахується з тим, щоб **Мадярщина зважилась на війну.** Таксамо мадярські диверзії на Закарпатську Україну втихнуть в хвилиною, коли найдеться якийсь можливий компроміс. Також ніхто не передбачує, щоб цей прикордонний спір мала вирішувати нова конференція великодержав. Колиб конче було треба вмішання Конференції Чотирьох, то радилиб про це не шефи держав, але їхні амбасадори.

Найправдоподібніше, що небавком знову зачнуться переговори між мадярами та словаками й українцями. Чутки про роземну ролю Польщі не підтверджують. Йде дуже жвавий дипльоматичний обмін думками в Римі та в Берліні, у Празі та в Будапешті, у Варшаві, Білгороді та в Букарешті — одначе **ціла та акція змагає до того, щоб приневолити обі сторони знову зачати мирові переговори. Здається, що це станеться уже цього тижня.**

На Будапешт роблять натиск, щоб зменшив свої претенсії. Нема сумніву, що Будапешт змодифікується. На Прагу, щоб дещо дала Мадярщині. Найбільша трудність — це Карпатська Україна. **На цьому відтинку відбувається тепер мирне суперництво Берліна та Риму.** Рим з Варшавою підтримують Мадярщину, зате Берлін не схильний побільшувати Мадярщину коштом українського Закарпаття. Мусоліні хотів би у Гітлера здисконтувати своє **становище в часі аншлюсу Судетів, та Гітлер не думає дати собі вирвати з рук першенства управильнювати відносини в наддунайському басейні.** Очевидно, не можна припускати, щоб ця ріжниця поглядів захитала вісю Берлін—Рим, одначе це ясно вказує на те, що інтереси обох держав у дунайськім басейні йдуть ріжними шляхами. Найближчі дні покажуть, чи втримається рівновага осі, чи може — вплив Гітлера виявиться міцнішим.

Словаки пильно організуються, а карпатські українці настоюють у Празі, щоб вона дали їм сильну допомогу у прикордоннім конфлікті з мадярами.

ІТАЛІЄЦЬ УГОВКУЄ МАДЯРІВ.

У римському часописі „Корієре Діпльоматіко е Консоляре" (ч. 370) появилася велика стаття п. Інсабата п. н. „Мінхен — етап, а не ціль". У цій статті чимало уваги присвячено Закарпатській Україні.

„Мешканці Підкарпатської Руси — читаємо там — це чисті українці, з власним етнічним, мовним, географічним обличчам. Отже справедливість необхідно вимагає, щоб цих людей не знехтовано й не принесено в жертву підчас перебудови зменшеної Чехословаччини. Висловлюємо побажання, щоб наші приятелі мадяри не трималися хибного шляху, який викликав би назавжди нехіть до них Великої України, що неминуче займе колись першорядне місце в грі европейської політики.

На жаль — додає Інсабато — деякі мадярські кола хочуть далі йти протоптаним шляхом і в тому часі, як Відень ось уже тиждень поширює через радіо вістки для українців Закарпаття та Великої України в чистій українській мові — з Будапешту поширюється мадярофільська агітація в „рутенському діялекті" карпатських українців. Чехо-словацько-українська держава, що формується як невтральна, чотирьома державами забезпечена середущо-европейська сила, **може спокійно рахувати на льояльну приязнь та на дорогоцінне співробітництво Італії.** Але необхідна умова для цього — повний розрив із Росією, як віднемним елементом

Розвязавши проблеми національностей б. Чехословаччини, необхідно якнайскорше підійти та зліквідувати питання національностей тої другої мозаїчної держави, що зветься Росією. Інакше Европа не матиме мира."

СТАНОВИЩЕ НІМЕЧЧИНИ: БЕЗ ПЛЕБІСЦИТУ!

„І. К. Ц." з 19. жовтня приносить таку телеграму з Берліна:

„Справа мадярсько-чеських переговорів, які після зірвання 13. ц. м. безпосередніх розмов ведуться на шляху Берлін та Рим, є, як здається, уже пересуджена в тім змислі, що мадяри дістануть прикордонні области Чехословаччини, на яких є мадярська більшість, але **будуть приневолені зректися плебісциту на Словаччині та Карпатській Україні.** Оскільки до 15. ц. м. ще могло здаватися, що в акції посередництва між Прагою та Будапештом переможе Мусоліні і в такий спосіб конфлікт буде вирішений у користь Будапешту, **то тепер все промовляє за тим, що перемогло становище Гітлера.**

Півофіціяльна берлінська агенція „Дер Дойче Дінст" заявляє:

1) Уряд Німеччини вплинув на поміркування Будапешту та Праги. Треба признати правдивими чутки, що **Гітлер назвав мадярські домагання у розмові з б. премієром Мадярщини Дараніем недопускальними.**

2) Німеччина не погоджується на нову конференцію чотирьох. Чехословачина й Мадярщина мають знову засісти до безпосередніх переговорів.

3) Німеччина стоїть на становищі, що найкращим способом полагодити конфлікт, є прийняти засаду, яку пристосували в чесько-німецькім спорі, а саме: **Мадярщина має дістати прикордонні области з безсумнівно мадярським населенням, але рівночасно мусить відкинути думку про плебісцит.**

4) Таке саме становище, як Німеччина, заняла Італія в півурядовому „Джіорнале д'Італія. Вона теж заявляє, що в мадярсько-словацько-українськім конфлікті треба ощадити нову федеративну державу. З цього виходить — як пише „Дер Дойче Дінст" — **що доразова візита гр. Чакі в Римі закінчилися невдачею".**

„ВІДЕНСЬКА РАДІОВИСИЛЬНЯ — БАРОМЕТЕР НІМЕЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ".

„Нве Ціріхер Цайтунг" у статті „Німецька радієва пропаганда в чехословацькій справі" пише так:

„Віденська радіовисильня — це цікавий барометер для заграничних політичних плянів і бажань Німеччини, а передовсім і знаряддя німецької заграничної політики.

Крім чеських і словацьких авдицій відбуваються щодня також авдиції в українській мові, одначе про них у радіопрограмах часописів не читаємо.

Коли віденська радіовисильня в часі німецької пресової кампанії проти Чехословаччини займалась у чеській та українській мові відносинами в Чехословаччині менше-більше в такому стилі, як німецькі часописи, тепер **ті авдиції, покриваючись із наглою зміною німецької заграничної політики,** ведуться на зовсім іншій плятформі та займаються головно нірнберськими постановами, яких негайне переведення в Чехословаччині булоб побажане. Пропагують теж конечність загостреної боротьби Чехословаччини проти марксизму.

Швидкість, з якою розвиваються протижидівські та протикомуністичні події у Празі та Словаччині в останніх днях, стоїть у деякім звязку з вказівками віденського радія.

„В українських авдиціях з Відня прийшов теж зворот. Коли говорили ще донедавна дуже гостро про конечність здобуття самостійности Закарпатської України, отже відділення східної частини Чехословаччини, тепер несподівано пояснюють слухачам, що до цього ще не дозріли умовини. Булоб ліпше, якщоб Закарпатська Україна, діставши широку автономію, як і Словаччина, залишилася в чехословацькому державному союзі.

Цей зворот в українській віденській авдиції покривається зі зміною заграничної політики Берліна".

Хто мав нагоду постійно слухати віденські українські авдиції, могтиме заняти власне становище до цього з кожного погляду цікавого голосу поважного швайцарського часопису.

———o———

Майбутній устрій союзної держави
чехів, словаків та закарпатських українців

У праських правих колах обговорюють напрямні майбутньої конституції Чехо-Словаччини. Згідно з одним з цих проектів президента — що рівночасно був би премієром — вибиралиб у плебісциті. Крім нього належалиб до центрального уряду 3 премієри (Чехії, Словаччини й Закарпаття) та 4 міністри: закордонних справ, оборони, скарбу та шляхів.

Кожний з 3-ох союзних країв мав би власний парлямент, що делегував би до центрального парляменту кількох послів. Цей останній збирався би двічі в році.

З ПРАСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УСУВАЮТЬ ЛІВІ ЕЛЕМЕНТИ.

У пресі появилися вістки, що у праському міністерстві закордонних справ дійде до великих особових змін. Уряд заявив, що ці інформації не зовсім правдиві, та що у цій справі появиться небавом офіційний комунікат. З вісток з добре поінформованих кол виходило би, що заноситься на велику чистку з метою: усунути з міністерства урядовців, заангажованих у лівих партіях.

Розпарцелювали 60.000 гектарів землі.

В перших двох кварталах цього року приватна й урядова парцеляція та парцеляція військового осадництва обняла на території цілої Польщі 59.119,3 гектари землі.

В окремих воєвідствах висліди парцеляції такі: у варшавськім воєвідстві 4.363,8 гектарів, у цьому парцеляція урядова 559 гектарів; у лодзькому воєвідстві 918 гект. (урядова 101,8); у келецькім 2.671,9 (165,3); у люблинськім 7.374,5 (402,5); у білостоцькім 1.848,1 (438,7); у виленськім 4.272,8 (26,5); у новгородськім 4.747 (135); у поліськім 5.737 (38,3); у волинськім 3.942,2 (115,3); у тернопільськім 2.782,7 (—); у станиславівськім 260 (1,1); у львівськім 1.389 (—); у краківськім 511,4 (—); у шлеськім 27,1 (0,2); у познанськім 5.179,8 (2.530,8); у поморськім 12.554 (9.729,9).

Як виходило би з наведеного зіставлення, яке подаємо за варшавським „АБЦ" з 17. жовтня, парцеляція відбувається тепер головно чином у західних воєвідствах Польщі.

———o———

Німеччина не домагається вільної руки на Сході.

КОМУНІКАТ НІМЕЦЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО БЮРА.

Німецьке Інформаційне Бюро оголосило комунікат, в якім стверджує, що частина французької та англійської преси постійно та впертo поширює поголоски про фантастичні імперіялістичні пляни Німеччини.

Останніми днями англійський часопис „Сандей Діспеч" помістив вістку про плян Гітлера, який між іншими — буцімто — передбачує, що Гітлер звернеться до Франції та Англії з домаганням, щоб вони не втручувались до німецької політики на сході Европи. Такі голоси поширюють з одною метою: поширити недовір'я до Німеччини у східній Европі та нарушити приязні відносини.

Так само щоденник „Евр" поширює поголоски про завойовницькі італійсько-німецькі пляни в Еспанії та про поділ впливів у наддунайській домінії та на Близькім Сході між Німеччину та Італію.

Ці неправдиві поголоски вважає Німеччина провокаціями в одній низці ворожих Німеччині виступів деяких партій в Англії та Франції. Щоб ті фантастичні пляни видались як найбільше правдивими протинімецькі кола стараються їх якнайбільше узгіднити з дійсними фактами.

Комунікат зазначує, що дальші провокаційні голоси можуть відемно вплинути на взаємини Німеччини з Англією та Францією.

—o—

Ірляндія рішуче домагається Ульстеру.

У розмові з репортером щоденника „Івнінг Стандард", ірляндський премієр де Валера заявив, що прилучення протестантських графств Ульстеру до Ірляндії, це вже не можливість, а конечність.

Суверенна Ірляндія мусить обняти цілий ірляндський острів.

Ірляндський уряд готов провінціям, де переважає протестантське населення, дати спеціяльні гарантії та власний уряд, тільки для обох частин краю мав би бути спільний парлямент.

Прем. де Валера підкреслив, що прилучення Ульстеру, це умовина співпраці Великої Британії та Ірляндії на випадок війни. Колиб Льондон не сповнив цієї умовини, Ірляндія не може запевнити, чи у війні стане по стороні Вел. Британії.

При кінці прем. де Валера гостро зазначив, що уряд Вел. Британії міг би прискорити прилучення Ульстеру до Ірляндії, якби відповідно вплинув на уряд Північної Ірляндії (Ульстеру).

Ці уваги премієра де Валери викликали велике враження в політичних колах Льондону.

Арештування жидів у Італії.

Великий шум в італійській пресі викликало викриття антифашистівських організацій, якими кермував жид, проф. Кольоні. Крім нього арештували також інших жидів за протифашистівську акцію; між іншими арештували б. посла Фіііпсона.

Італійська преса підкреслює, що протифашистівську акцію вели арештовані вже давно, заки ще появився в Італії закон про обереження раси. Кольоні, що має тепер 29 років, розпочав свою протифашистівську акцію 2 роки тому, по подорожі до Парижа, у порозумінні з міжнародним жидівством.

—o—

Що писало „Діло" 50 років тому.

Пятниця 19 (7) жовтня 1888.

СОЯМОВІ СУБВЕНЦІЇ.

На своєму засіданні з 17-го жовтня галицький сойм ухвалив такі допомоги: львівський театр 4.200 зр. (постійна допомога), опера 10.000 зр., драма і комедія 10.000 зр. з застереженням, коли театр дасть відповідні артистичним вимогам 30 представлень оперових. Театр руський одержав на руки „Бесіди Руської" 6.000 зр. При тім заявив виділ краєвий повну похвалу для розвою сцени руської, жіноча школа сестер Василіянок в Яворові 500 зр. допомогу постійну; „Часопись Шкільна" 500 зр., товариство „Просвіта" 1.000 зр., руська бурса в Стрию 100 зр., руська бурса в Тернополі 100 зр., руська бурса в Станиславові 300 зр., Історичній Бібліотеці Руській 500 зр., бурсі св. Миколая в Перемишлі 100 зр., бурсі Руського Педагогічного Товариства у Львові 150 зр., Академічному Братству у Львові 200 зр., бурсі руській в Дрогобичі 100 зр.

ЦІСАР ВІЛЬГЕЛЬМ З ВІЗИТОЮ В ІТАЛІЇ.

„Яке величаве було приняття цісаря Вільгельма в Італії, можна вносити з того, що сказав один достойник з окруження цісаря до кореспондента „Ноє Фрає Пpecce". Від 1867 р. — казав він — був я на ріжних торжествах, але так величавого, так сердечного приняття, як в Римі і Неаполі, я ще ніде не видів особливо, щоб таку почесть віддавано колинебудь Гогенцолєрнові. Цісар захоплений приняттям в Італії."

Вельми цікаву вістку одержала „Польніше Кореспонденц" з Риму про те, як там глядять на виголошені монархами тоасти і взагалі на деякі поодинокі сцени з церемонії двірської. Отже з тої обставини, що цісар виголосив тоаст по німецьки, а закінчив по італійськи, а не по французьки, як то звичайно досі бувало між монархами, що не говорять тою самою бесідою, вносять, що тим зазначили монархи, що бесіда французька перестала бути двірською і дипльоматичною."

КОНКУРСИ КРАСИ У СПА.

Цього року був там конкурс на гарні жінки, а на другий рік має бути оголошений конкурс на мужчин. Найкращий мужчина одержить нагороду і від 70. року життя річну пенсію. Мужчин судити будуть очевидно жінки.

ЗАМІСТЬ ІМЕН — ЧИСЛА.

В Шікаго один батько замість надати своїм дітям імена, понумерував їх, а причину подав таку, що діти, як доростуть звичайно незадоволені зі своїх імен і пізніше доберуть собі самі імена, які схотять.

Помер Карло Кавтський.

З Амстердаму прийшла вістка, що помер там у 84-ім році життя Карло Кавтський, один з чільних теоретиків соціялізму.

Карло Кавтський це одна з найвизначніших постатей наукового соціялізму. Родом із Чехії, він ціле своє життя провів у Німеччині. Працював він на політичнім полі у рядах німецької соціял-демократії та видав цілу низку праць з ділянки історичного матеріялізму. Він був творцем ерфуртської програми німецької соціял-демократії.

Коли Гітлер взяв у свої руки владу, Карло Кавтський виїхав з Німеччини до Відня, по аншлюсі виїхав до Парижа, опісля до Амстердаму, де й помер. Полишив багато наукових та публіцистичних праць з ділянки економії, соціольогії та політики.

—o—

ВІСТИ З ЗАКАРПАТТЯ.

З двох чисел „Нової Свободи" (з 15 і 16. ц. м.) вибираємо отсі вістки:

ЗА ЄДНІСТЬ І НЕПОДІЛЬНІСТЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

В неділю 16. жовтня ц. р. відбулися одночасно в Ужгороді та в Мукачеві в год. 10-ій передполуднем величаві маніфестаційні збори обох Рад: Першої Української Національної Центральної Ради і Руської Центральної Ради під спільним гаслом: за владу, за єдність і неподільність Карпатської України. На обох зборах промовляли члени першого уряду автономної Карпатської України. В маніфестаційних зборах взяли участь непроглядні маси народу в національних одностроях, молодь і пластуни у пластових одностроях. Збори в Ужгороді відбулися на пл. Корятовича, в Мукачеві на пл. Сокола. Маніфестаційні збори, що пройшли в якнайкращому ладі закінчились відспіванням національних гимнів.

ЗНАМЕННА ВІДОЗВА Т-ВА „ПРОСВІТА" В УЖГОРОДІ.

Виділ Центрального Т-ва „Просвіта" в Ужгороді за підписом голови д-ра Ю. Бращайка і секретаря Степана Клочурака видав полумяну відозву до просвітян і всього українського народу за Карпатами у звязку зі створенням першого уряду автономної Карпатської України. Велика наша радість, читаємо у відозві, що відтепер усі діла нашої Карпатської України перебрали ми всі до своїх рук. Тішимося! Маємо всі права тішитись! Але одночасно починаймо нашу народню, національну будівничу працю. Будемо лише те мати, що собі самі запрацюємо. Тому виконуйте всі постанови своєї народньої влади! Не вірте ніяким вісткам і чуткам та наклепам, що викликують у нас недовіря до нашого найвищого і найдорожчого народнього уряду в Ужгороді. — Відозва кінчиться покликом до просвітян, щоб відсвяткували величаво самостійність Карпатської України від Попраду по Тису і взялися до тяжкої просвітянської праці.

ВІДОЗВА КОМАНДАНТА ВІЙСЬКОВИХ СИЛ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ І СЛОВАЧЧИНИ ГЕН. ПРХАЛИ.

Командант військових сил Карпатської України і Словаччини ген. Прхала в Кошицях видав відозву до населення того змісту, що військо готове кожної хвилини боронити кордонів держави. Армії не розпустять до дому до того часу, доки кордони не будуть забезпечені. Ми добре підготовлені — кінчиться відозва — і готові до останньої людини боронити границі краю.

ВЕЛИЧАВИЙ ПОХОРОН ПЕРШОГО ВБИТОГО В ОБОРОНІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

В боротьбі з диверсійними ватагами, що перейшли на Карпатську Україну з Мадярщини згинув у ліску біля Берегова жандарм Андрій Риган, родом з Дубринича, член „Січи" і „Просвіти", щирий український патріот. Ригана зранили диверсанти зі скорострілу в ногу. Опісля підійшов до нього мадяр і добив його вистрілом з револьвера в чоло. Потім ще й ограбив убитого героя, забравши в нього 600 чеських корон, годинник, книжку та інші дрібні речі. Про геройську смерть Андрія Ригана повідомила команда жандармерії клепсидрами в українській і чеській мові. Студенти повідомили про це українську околицю. Тому перед краєвою командою жандармерії зібралось до 5.000 народу, щоб віддати останню честь героєві за рідне Підкарпаття. Панахиду відправив протоігумен оо. Василіян о. Булик, Зореслав і проф. о. Кирило Феделеш, який виголосив жалібну промову. Від команди похід рушив на стацію. Напереді йшла військова оркестра, почесні чети війська, жандармерії та поліції. Військо несло вінці: від влади з золотоблакитною лентою, вінець команди жандармерії в державних барвах, вінець Народньої Ради, Просвіти, приятелів, родини — все з жовтоблакитними лентами. Дівчата принесли китиці цвітів. На стації прощав героя від закарпатсько-української влади державний секретар о. Августин Волошин. За ним попрощав його командант полк. Віт, штаб. капітан Байтлер, комісар політичної управи д-р Горзо і від українського громадянства д-р Росоха.

—o—

Коли люди йдуть поза голос рідних дзвонів.

Манчестер, у вересні 1938.

Англія належить до небагатьох країн із найдорожчою валютою та найвищою життєвою стопою населення. Фізичний кваліфікований робітник живе тут безумовно краще, як у нас пересічний професор чи урядовець. Матеріяльні умовини наших емігрантів у Манчестері не творять під цим оглядом винятку. По деяких країнах Европи українську еміграцію трактують як дешеву чорноробочу силу, що має скромні життєві вимоги і виконає за половину ціни ту саму роботу, що місцевий робітник. Тут робітника чужинця трактують працедавці таксамо як і англійського робітника.

З парохом української греко-католицької місії у Франції, що запрошений громадою приїхав на короткий побут, відвідую манчестерських українців. Майже всі українські родини згуртовані в одній дільниці, де є і їх клюб. Декто мешкає на годину їзди від клюбу, але це не перешкоджає їм їздити туди нераз і трич в тиждень.

Кожна родина має свій власний „гом" — одноповерховий будинок, винанятий за пересічну ціну одного фунта в тиждень. На першому поверсі — спальні і лазничка, в партері сальон, їдальня, кухня і т. зв. „родинна кімната", де цілий рік горить на ватрані вогонь. Часто при будинку город і ярд (подвіря). Улаждення хати дуже вигідне, хоч досить стандартове. В кожному сальоні побачите ґарнітур з таких самих клюбових фотелів і канапи та великий радіоприймач. Майже в кожній хаті піяніно.

Всі ті люди заняті переважно в конфекційному промислі. Багато з них важко назвати робітниками в звичайному розумінні слова, бо працюють вони як шефи власних робітничих дружин. Є вони неначе самостійними підприємцями у фабриці з правом видалювати і приймати робітників на власний рахунок. Очевидно, тільки здібний і непересічно викваліфікований робітник авансує на таке становище.

Підчас моїх відвідин в одній з копалень вугілля в Серені біля Ліежу я запитав був директора копальні, якої національности робітники мають у бельгійських копальнях найкращу опінію.

— Українці і рутени з Підкарпатської Руси — була його дослівна відповідь. — Поляки, серби, хорвати ніколи в нас не загріють місця довше, ніж місяць-два-три. Українці, на мою думку, це найчесніші, найсолідніші та найсовісніші робітники, яких я колинебудь стрічав.

Інший автентичний факт: один із землевласників у північній Франції не приймає до праці ніяких інших робітників, як тільки українців, бо — як він каже — він тільки до українців може мати довіря.

Чоловік недоцінює або переціняє себе таксамо, як його недоцінює або переціняє ворог. Треба щойно переїхатися по далеких „невтральних" країнах, щоб спокійно і гордо освідомити собі, чого ми варті, дивлячись на життя наших емігрантів і відношення чужинців до них.

Той уступ можна би продовжувати, показуючи пальцем на тих з нас, що в найбільш несприятливих умовинах здобували собі високу освіту за кордоном і дійшли до високих та впливових становищ серед чужих народів (не маючи змоги вертатись до краю). Ось свіжий приклад: інж. Л. у Ліежі, що ще перед роком жив у зовсім невеселих умовинах і, здавалося, без ніяких виглядів на майбутнє, є сьогодні добре платним асисентом в університеті у тій самій Бельгії, що нарікає на надпродукцію своєї власної інтеліґенції.

Кілько разів ми чули вже запити чужинців, мало поінформованих про українську проблему:

— Чи ваш нарід є вже настільки зрілий, щоб сам з пожитком господарив на своїй етнографічній території? Ваш край такий занедбаний!..

Я вірю, що історія дасть ще тим усім скептикам змогу переконатися, що кілька літ свобідного життя і розвитку на тих „занедбаних" землях будуть зовсім вистарчальні, щоб до непізнання змінити їхнє обличчя.

І коли дивимося на тих манчерстерських українців, що малими дітьми босоніж бігали довкола бідних батьківських хат там у краю і за довгі роки невсипущої праці й характерности створили собі і цупко держать тут на далекій чужині стосімчаденну громаду, якої не восопромилосяб і найкультурніше товариство, я не можу вірити, що нарід з такими вартостями буде завжди предметом, а не підметом історії.

•

Голова Громади інформує мене про історію української кольонії в Манчестері.

Перший українець приїхав сюди ще в 1889 році. У 1907 р. було вже к. 100 українців у Манчестері, найбільше з Білого Каменя (золочівськ. пов.), решта з Підярхова (львівський повіт), Сасова, Хильчич і Бужка (золоч. пов.). Всі вони були в середнім і молодім віці. Дехто приїжджав з родиною. Не були вони зорґанізовані і сходилися тільки в церкві, спільній для литовців та українців. Парохом був о. Фольтон, німець, богослуження в римо-католицькому обряді.

Еміграція прибувала до 1912 р. Тоді було в Манчестері більше ніж дві сотки українців. У 1912 р. люди, що тут подороблялися, почали еміґрувати до Америки й Канади, або верталися до краю. Переважала мужеська еміграція, женилися, поза дуже малими винятками, з українками.

В 1914 р. було 180 наших людей у Манчестері. На той рік припадають початки організаційної роботи. Щойно в 1919 р. дають вони конкретний вислід у виді Української Самопомічної Орґанізації, створеної головно заходами п. Лісньовського. Поведено також просвітну працю і наладнано звязок з Українською Місією в Льондоні.

У 1922 р. перестала існувати Самопомічна Орґанізація. Не було порозуміння на тлі уділювання позичок та запомог і частина членів, що вважали себе русинами, реміствувала проти назви „Україна", український.

Знову кілька літ національне життя еміґрантів обмежувалося до приватних взаємин. Аж у 1929 р. головно завдяки гарячим патріотичним промовам скавтмастра Подільського, що приїхав з українською делеґацією на Джемборі в Біркенгед, зорґанізовано Громаду. За той час перейшли еволюцію на свідомих українців також і ті наші еміґранти, що до того часу вперто держалися назви „русин". Громада з місця об'єднала 95% українського елементу в Манчестері. Знайдено льокаль на клюб, заведено школу, запренумеровано часописи з Америки.

Тепер усі манчестерські українці об'єднані в Громаді.

В 1921 р. задержався на два дні між манчестерськими українцями митрополит Шептицький по дорозі до Америки. В 1932 р. принагідно відкрив манчестерську Громаду еп. Чарнецький. У тому році Громада дістала свого постійного духовного опікуна о. Боського.

Я нарочно навів тут коротку історію Української Громади в Манчестері. Процес її організаційного зростання та кристалізування національної свідомости був анальогічний до процесу серед народніх мас у краю. Роки визвольної боротьби мали в тому процесі величезне значіння. Те саме порівнання можна примірювати і до загалу нашої еміґрації, розкинутої по широкому світі

Ж. Процишин.

Володимир Лукич Левицький.

(Посмертний спомин).

Дня 6. жовтня ц. р. помер у Винниках коло Львова Володимир Лукич Левицький у 83-му році життя. Над свіжою могилою подало „Діло" в числі з 8. ц. м. ширшу згадку про Покійного, як людину чистого характеру і невтомного громадянського діяча.

Відчуваю потребу докладніше насвітлити діяльність Володимира Лукича Левицького, котрого я ближче знав від його молодих літ, щоб зобразити життя одного з небагатьох діячів нашого національного відродження, що клали основи під розвиток національного життя.

Володимир Левицький був сином о. Луки Левицького, пароха в Белзці, золочівського повіту, та вживав по батькові прізвища: Лукич і на перших своїх письменницьких творах підписувався: Василь Лукич.

У вищій гімназії в Бережанах належав до „Громади" свідоміших учеників разом зі своїми найближчими товаришами: Іваном Копертинським, Петром Медвецьким, Адамом Струмінським, Созонтом Залуським і Володимиром Іжаком.

В часі університетських студій він обстоював необхідну потребу перевести окрему організацію українського студентства, щоб **сепаруватись від русофілів і самостійно працювати.** Тоді наша молодь перевела перший процес національної сепарації поміж студентами львівського університету. Ми виступили зі студентського товариства „Академический Кружок" у Львові та зорганізувалися в окремому студентському товаристві: „Академічне Братство". У цій роботі Володимир Лукич Левицький брав участь з кінцем сімдесятих років минулого століття (1878—1880).

Ще заки скінчив був правничі студії у львівському університеті, почав був свою громадянську діяльність як письменник і ставав до роботи там, де бачив доконечну потребу праці. Він став **редактором перших популярних календарів „Просвіти"** (1880—1885)' календар „Просвіти" на рік переступний 1880; календар Товариства „Просвіта" на рік звичайний 1881, уложив Василь Лукич і т. д. Ці календарі були свого часу першими популярними книжечками, що дійсно приєднували зпоміж сільського народу членів „Просвіті", яка просвічувала маси та вчила їх, як живуть люди на світі та як нам треба жити, щоб стати культурним народом.

В році 1885 видали Володимир Лукич Левицький і Юліян з Семигенова Сельський: „**Великий Правотар Домовий**" або всім приступне пояснення, як кожний при правних грамотах має передовсім сам себе заступати з повною правною силою. Цю свою працю посвятили оба автори Товариству „Просвіта" та відізвались у передньому слові до всього українського народу ось так: ...„Приймай же свого рідного Руського Правотаря Домового з такою щирістю і з таким серцем, з якою щирістю і з яким серцем ми над ним працювали і його до тебе висилаємо. Приймаючи, суди його з любов'ю, бо тільки безгранична любов до тебе його викохала".

Опісля, у 1886 р., видав Володимир Лукич Левицький у Стрию літературний збірник „Зоря" та був помічний в організуванні нашого жіноцтва, що його започаткувала була Наталя Кобринська.

У 1887. р. він видав книжку про Угорську Русь, її розвій і сучасний стан, в котрій [illegible] ня наших братів за Карпатами, нагадав час, як Угорська Русь жила краще, ніж ми в Галичині, і як Маркіян Шашкевич в р. 1837. утікав з „Русалкою Дністровою" на Угорщину, щоб там її видати на Божий світ; далі вказав такий занепад наших братів під мадярською владою і підніс гасло порятунку для наших братів на Закарпатті.

Відтак редагував при Науковому Товаристві ім. Шевченка у Львові (1890—1896) „Зорю", **часопис для українських родин**, щоб інтеліґентні кола нашого громадянства привчити до української книжки й української газети та справжньої української національної ідеольогії.

Вкінці віддається Володимир Лукич Левицький у Винниках під Львовом, де став вже [illegible] рем, практичній громадянській роботі, просвітній та організаційній і як ідейний громадянин українець, добре тут заслужився. У Винниках станув величавий **памятник Тараса Шевченка**, просвітний дім, кооперативні установи та [illegible] нялось українське життя в повіті під Львовом.

Та Володимир Лукич Левицький був також у Львові добре знаний, бо й тут він працював у наших центральних установах, як дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, предсідник Надзірної Ради Центрального Кооперативного Банку (1920—1922), голова Товариства Прихильників Національного Музею та інших. Тому вдячне українське громадянство [illegible] його [illegible] Львові й у Винниках ушанувало його в 1926-ому році у 50-ліття громадянської праці в [illegible]

Помер Лукич у своєму домі у Винниках [illegible] казав поховати себе у Львові на Личаківському цвинтарі, побіч своєї дружини Ольги з Грабців [illegible]

Це було життя, що стелилося широко [illegible] бою до рідного народу і його землі та [illegible] памятні діла, що ведуть до визволення [illegible] чаці!

Д-р Кость Левицький.

Політична бійка довкола українців.

Німецький соц.-демократичний часопис у Швайцарії „Бернер Таґвахт“ обговорює діяльність секретаря конгресу національних меншин д-ра Курта Гребе, що був послом до варшавського сойму, а тепер має перебувати у швайцарськім Берні, та вяже його ось такими „ревеляціями“ з діяльністю української еміграції:

„Цей д-р Курт Гребе хотів зорганізувати українську маніфестацію проти прилучення Закарпатської України до Мадярщини. Концепцію спільного польсько-мадярського кордону завзято поборює швайцарський часопис „Бунд“, інспірований Берліном. Разом з К. Гребе приїхав до Швайцарії представник українців, щоб відбути конференцію з головним публіцистом „Бунду“ Келлером. Келлер признався до цієї конференції та заявив, що представник українців приїхав з Ґребе отверто та льояльно. Одначе „Бернер Таґвахт“ думає, що український представник приїхав під прибраним назвищем та на пашпорт „Ґештапо“. Соціял-демократи, воюючи з третьою Німеччиною, бють по українцях. Пише про це варшавський „Нови Дзенік“

ФРАНЦУСЬКИЙ АМБАСАДОР У РИМІ.

Італійський уряд погодився, щоб французьким амбасадором у Римі заіменовано Франсуа Понсе.

ХТО БУДЕ ІТАЛІЙСЬКИМ АМБАСАДОРОМ У ПАРИЖІ?

Рівночасно італійський уряд звернувся до французького по затвердження нового амбасадора, що його вишлють до Парижа. Буде це мабуть теперішній амбасадор у Буенос Айрес Гарілля.

Контингенти для нових адвокатів.

Начальна Адвокатська Рада рішила устійнювати контингент для нових адвокатів кожного півроку на основі конкретних даних про число адвокатських кандидатів і аплікантів. Перший контингент для нових адвокатів устійнила Начальна Адвокатська Рада на час до 31. грудня ц. р. Іспити адвокатських і судових аплікантів повинні відбуватися кожного півроку в першім чвертьріччі. Нові контингенти визначувати-ме Начальна Адвокатська Рада в першім місяці другого чвертьріччя кожного півроку, себто у квітні і жовтні. Начальна Адвокатська Рада звернулася до міністра справедливости, щоб не визначував контингентів для нових адвокатів у деяких округах запевняючи, що сама буде вписувати на листи адвокатів у виняткових випадках особи, які мають відповідні кваліфікації.

—o—

По широкому світі.

Французький міністр закордонних справ Бонне відложив свій виїзд до Туреччини.

Міжнародня комісія для евакуації добровольців з Еспанії вже увійшла в контакт з барсельонським урядом та військовими колами.

У французькій західній Африці вибухли заворушення. Французька правиця домагається димісії тамошнього ґубернатора, приятеля Блюма.

Еспанська національна летунська ескадра скинула 50 бомб на пристань у Саґунті

Пожежа архіву комуністичної партії в Харкові.

У Харкові згорів архів партійної організації. Виявилося, що це підпалили його „старі комуністи“, які намагалися цим способом знищити матеріял про їх давнішу діяльність, боялися нового процесу. Арештовано чимало партійних достойників. (АТЕ).

Президент Туреччини хорий.

Турецький президент Кемаль хорий від довшого часу; в неділю в год. 14. стан його здоровля погіршився. В понеділок здоровля президента трохи поправилося, але його нерви і дальше не в порядку.

—o—

НОВИНКИ.

— ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

— ПЛАТІТЬ ТОЧНО ПЕРЕДПЛАТУ! ПРИСИЛАЙТЕ ЗАЛЕГЛОСТИ! Ш. Передплатників просимо вирівняти залеглости, бо стримаємо висилку часопису! Присилайте точно щомісячну передплату, бо інакше не дістанете книжки зі щомісячної Бібліотеки „Діла“! Наш часопис найдешевший, бо крім 10-ти сторінок найкращої щоденної газети та 16-ти сторінок під неділю, — даємо точним передплатникам щомісяця даром одну прегарну і вартісну книжку величиною від 10—15 аркушів друку. Точний передплатник „Діла“ складає за рік Бібліотеку „Діла“ з 12

— ПОДАЄМО ДО ЗАГАЛЬНОГО ВІДОМА, що всякі оповістки про загальні збори, концерти, відчити, товариські сходини, посмертні згадки та вістки особистого характеру міститимемо тільки за оплатою. — Адміністрація „Діла“.

— Конфіската „Діла“. Вчорашнє (231) число „Діла“ підпало конфіскаті за цілу передову статтю. Конфіскаті підпало теж 230 число „Діла“ з 16. ц. м. за один уступ у статті п. н. „Карпатська Україна в історії“ та за одно речення в новинці п. н. „Лицарська молодь“.

— З нинішнім числом „Діла“ (232) розсилаємо нашим точним передплатникам черговий, за місяць вересень, преміяний додаток: Дарія Ярославська „Полин під ногами“, повість. Хто не прислав оплати порта на цю книжку, нехай долучить її до найближчої передплати разом із новими 25 сотиками на порто наступної книжки. Рекламації щодо цієї книжки Адміністрація бере під увагу тільки до 14 днів.

— Надзвичайні сходини адвокатів львівської округи С. У. А. у справі оборони прав української мови на терені Окружної Адвокатської Ради відбудуться в середу 19. жовтня ц. р. в год. 7. вечором у домівці С. У. А. при вул. Костюшка ч. 5 (Центробанк). Приявність усіх членів СУА на цих сходинах з уваги на надзвичайну вагу повищої справи обовязкова.

— В час пришиці — пийте тільки пастеризоване молоко „Маслосоюзу“. Його продають у пляшках і на міру, при чому ціна пастеризованого молока на міру не є підвищена.

— Перегляд усіх мясних страв дає перший зшиток нової кухарської книжки „Українська кухня“ видання „Нової Хати“. Авторка цієї книжки п. Ольга Лішинська є абсольвенткою господарського семинара в Оттербах, Гор. Австрія. Перший зшиток обіймає 195 приписів, зладжених на основі найновіших засад віджива.

В обличчі щастя.

Коли щастя впаде несподівано на людину — воно його приголомшує й запаморочує немов сильний напиток. Звідтіля і відомі слова звязані щастям — божеволіє зі щастя...

Радісні зворушення бувають ріжні, одначе без сумніву найбільші переживання дає людині нагальний і багатий приплив готівки. В таких випадках люди реагують ріжно, а деякі, зокрема ті, не дуже „отріскані з фортуною“ у хвилині щастя ведуть себе просто неприродно, а то й дивачно.

Цікаві і повні гумору вияви помічаємо в людей, яким припаде льотерійна вигра: не мусить це бути одна з найбільших — навіть середня, яка не перевищує кілька тисяч золотих на пятку.

Ось кілька прикладів:

Було це в серпні ц. р. Пан К., урядовець, людина поважна й опанована, викликав у трамваю бешкет.

Одного дня, як звичайно вертався з бюра. До трамваю вскочив кольпортер часописів з криком:

— Вістиииии... табеля льотер....!

Пан К. купив часопис, розгорнув його і почав читати. Проти нього сиділа якась огрядна пані і з великою увагою вдивлялася в лице пана К. і навіть крізь думку не пройшло їй, що ця поважна людина може бути здібна до того, що саме сталося. Пан К. прочитавши часопис, зложив його вчетверо і — зовсім спокійно — сховав до кишені. Нагло закричав:

— Гоп, гоп! Ура! Урааа!

І зловивши перестрашену огрядну паню в тамтім почав її вицілoвувати.

В трамваю счинився рух, заколот. Пані обурилася і почала кликати на поміч поліцію. По хвилині справа виснилася. Пан К. був власником цілого льосу Державної Льотерії і саме на його число впало сто тисяч золотих. Це вияснення розхмарило насуплені й ображені лиця пасажирів, а огрядна пані навіть вдоволено усміхнулася. Ба, навіть від того часу вустрічали її разом із паном К.

Навпаки, одна служниця зовсім інакше зареагувала. Маруся виявила аж забагато спокою. На її пятку впало двацять тисяч золотих. Відібравши гроші, Маруся з подиву гідним спокоєм завинула гроші в хустину і сховала їх на дні скрині. На велике здивування своїх хлібодавців Маруся не кинула служби. Якнайспокійніше взялася пратати.

— Що-ж це Маруся робить? — здивувалася пані дому — чи ти не маєш чого кращого до роботи, не маєш інших плянів?

— Бачите, пані, я так собі уложила цілу цю справу: — відповіла спокійно — вислужу у вас до кінця року, а щойно потім вернуся на село і куплю господарство.

Саме так і сталося. Маруся не тільки купила господарство, але невдовзі вийшла заміж і досі має повагу в селі.

Один молодець вигравши більшу суму, два дні шибався по місті самоходами. Його приятелі порадили, щоб купив собі вигідну, чотирициліндрову лімузину.

Ріжно ведуть себе люди, осяяні щастям і неодин питає себе:

— Цікаве, що я зробив би, довідавшися про вигру?

Все це правда, але щоб випробувати свої нерви, треба памятати про найважнішу річ засобитися в льос. З цим треба поспішитися, бо тягнення першої кляси починається вже в найближчу середу.

—o—

— **Українські авдиції** із закордонних радієвих стацій слухайте тільки на радіоприймачах ф-ми „Е-комп", Львів, вул. Сикстуська ч. 29 тел. 203-30.

— **Вже появилося 3-4 число „Студентського Вістника".** І. Чепак: Непоправні сини; (б. л.): За правильне розуміння студій; В. Янів: За розвоеву тяглість студентської думки; М. Прокоп: На порозі невідомого; М. Стиранка: Кріза інтеліґенції; З. Кравців: Сила слова; С. Осінський: Чи асиміляція жидів?; М. Палідович: Заввага з приводу одної повісти; О. Охримович: До проблем сучасного індивідуалізму; (в. б.): Про домо суа; Дописи; Від Адміністрації. Ціна цього подвійного числа 1.— зол. Передплата до кінця року 2.50 зол. Гроші слати на адресу: Львів, Міцкевича 11, або складанками „Пром-банку" ч. 509.778 з дописокою „Студентський Вістник".

— **Виклади в Українському Науковому Інституті в Берліні.** В 1938-39 р. в Українськім Науковім Інституті в Берліні в зимовім семестрі відбудуться такі виклади: „Підстави українського господарства" — доц. інж. Р. Димінський, „Український національний рух в XIX. і XX. віці" — доц. д-р Б. Крупницький; „Закарпатська Україна — край і нарід" — проф. д-р З. Кузеля; „Роля Закарпатської України в українськім культурнім житті" — проф. д-р І. Мірчук. Початок викладів 7. листопада ц. р.

— **У Професійному Союзі Артистів-пластиків у Львові.** Марійська площа 9 відбудеться в четвер 20-го ц. м. в год. 7. веч. дискусійний вечір заходом Гуртка Пань цього Союзу. Почин до дискусії дасть реферат проф. Л. Хвістка.

— **Арештування в Перемишлі.** У звязку з маніфестаціями українського населення в Перемишлі у справі Закарпатської України поліція арештувала 32 особи, між ними Осипа Сенечка, секретаря Повітового Народнього Комітету УНДО.

— **На що собі вже позволяють польські священики?** В неділю 9. ц. м. по нашій Службі Божій у церкві в Пітричах правив за дозволом о. Оришкевича кс. Монджак, сотрудник з Буська, латинську Службу Божу для своїх пітрецьких римо-католиків. На проповіди торкнувся справи будови косцюлка в Пітричах та у відповідь тим, які не хотять будувати костела, бо мають місцеву церкву, сказав ось-що: „Нині церква і косцюл то вже не те саме, що було колись, бо „русіні" роблять ріжницю і чигають лиш на нас. Ось у Львові в церкві св. Юра зробили собі склад зброї й муніції, щоб нею нас бити, але ми не боїмося, бо наша армія сильна. „Отуж длятеґо мусіми будоваць косцюл"... Ось так нападом на наші церкви аґітує польський священик за будовою косцюлка. Тому по Службі Божій о. Оришкевич промовив до тих самих вірних, між якими були українці й поляки та рішуче запротестував проти такого патріотичного виступу кс. Монджака і покликуючись на пресу, домагався від кс. Монджака, щоб прилюдно відкликав свій закид, але цього не діждався. У захристії, при свідках о. Оришкевич ще раз зажадав спростування, на що „ревний" душпастир в обидливий спосіб відповів, що він відповідає за те, що сказав. Про це повідомлено Митрополичу Консисторію. Ось так польський священик, по спростуванні польською пресою провокаційних поголосок, далі підбурює з проповідниці польське громадянство проти українців.

— **Чому подорожіла залізниця?** Від 1. жовтня ц. р. місячні білети для учеників подорожіли більше ніж на 100%, нпр. білет на 8 км. з 1.80 зол. подорожів на 3.80 зол., а на 16 км. з 4.20 зол. на 8.60 зол. і т. д. Ця підвишка прийшла нечайно так, що багато дітей не могло вже по старій ціні купити білетів і мусіли йти до школи по 10—15 км. або верталась до дому. Тепер залізничі урядовці радять батькам просити дирекцію залізниць у Львові знизити білети і обіцюють свою допомогу. Підвишка білетів заскочила головно батьків найбідніших, бо ріжниця кількадесять золотих на рік унеможливлює посилати дітей до шкіл. Що було причиною такої великої підвишки, чи вона всюди заведена — не знаємо. Одно сьогодні певне, що користи з цієї підвишки для нікого не буде — ні для залізниці, ні для дітей, бо залізницею перестало доїздити понад 25% дітей, які ходять тепер пішки. Отже залізниця тратить, а місця у ваґонах і так залишаться пустими, а діти мучаться, що відбивається на їх науці. Такто дбається за дітей. Цього року двічі залізниця возила дітей кілька днів даром з доручення міністерства комунікацій. Чомуж то є зрозуміння для забаганок і люксусу дарової їзди, а нема зрозуміння для бідних сільських (вониж головно доїздили!) дітей і батьків? Невжеж тут діяли інші причини, щоб унеможливити сільській бідноті кінчити народню чи середну школу в містах? Порушуємо цю справу прилюдно і запитуємо міністерство комунікації, коли змінить свій розпорядок у справі підвишки ціни білетів. Зміна цієї підвишки негайно конечна, бо надходить слотна осінь і зима. Когож буде Бог карати за ті перемерзлі ноженята в подертих маминих чоботах? — Батько.

— **Ревізія всіх польських закордонних пашпортів.** У „Деннику Законів" ч. 80 з 15. ц. м. появився розпорядок міністра внутрішніх справ, виданий у порозумінні з міністром закордонних справ у справі переведення за кордоном одноразової контролі польських закордонних пашпортів. На основі цього розпорядку закордонні пашпорти, що їх видали польські консуляти перед днем появи розпорядку, треба дати консулятові до одноразової контролі. На пашпорті має бути вміщена замітка: „Справлили по думці розпорядку міністра внутрішніх справ з 6. жовтня 1938 р." Консуляти можуть відмовитись дати таку замітку, якщо є підозріння щодо автентичности або важности пашпорту, або коли є обставини, що виправдують позбавлення громадянства, або стверджують утрату громадянства власником пашпорту. Пашпорти, на яких нема згаданої замітки, не дають права переступити кордону Польщі. Цей розпорядок стає важний після 14 днів від дня оголошення, тобто 29. ц. м.

— **Чорна розпука погорільців.** У селі Грабинці к. Галича грізна пожежа знищила 20 господарств. Пожежу викликала 6-річна дитина забавляючись сірниками. Внаслідок великого вітру вогонь швидко поширився на сусідні будинки. Підчас пожежі згоріло живцем багато худоби, а двоє дітей важко попарилося. Рятункову акцію вели пожежні сторожі з Галича і зі Станиславова. На місце пожежі приїхав староста Мушинський. Шкода сягає кількадесять тисяч золотих. В часі пожежі згоріло одній жінці, вдові по інваліді 800 зол. З розпуки пошкодована жінка намагалася скочити в огонь. Селянин, якому згоріло ціле майно, кинувся в Дністер. Обоїх вирятували.

— **Краева хроніка.** На фільварку Ядвіґи Незабітовської у Зборові вибухла пожежа, що знищила кілька стирт збіжжа, стайню та хліборобське приладдя. Шкода сягає понад 10.000. Пожежу спричинили іскри з мотору молотілки. Збіжжа і приладдя не було обезпечене.

— **В летунській катастрофі згинуло 5 осіб.** У північній Швеції трапилася летунська катастрофа, в якій згинуло 5 осіб. Літак віз одну недужу жінку до шпиталю. По дорозі літак упав на землю. Залога літака, лікар, санітар та недужа згинули на місці.

— **Латвія не приймає жидівських еміґрантів.** Минулого тижня причалив у Ризі німецький корабель „Реґіна", що привіз 77 австрійських громадян, здебільша жидів. Еміґранти хотіли замешкати у Латвії, але влада не видала на це їм дозволу. Корабель вернувся до Німеччини.

— **Розкопи двох міст з XII ст.** Совітська археольогічна комісія віднайшла недалеко ріки Чу у Туркестані руїни міст Шельджі та Тевакет, які знищили монголи у XV ст. В руїнах обох міст знайшли багато релігійних предметів та щоденного вжитку, що ілюструють культуру Азії підчас розвою та могучости монгольської держави. Розшуки будуть провадити також в околицях, де, як догадуються археольоги, повинні бути руїни старовинної столиці кіргізів Баласуґун.

— **Померла славна російська артистка.** У Москві померла славна артистка російських драматичних театрів Блюменталь Тамарина. Перед революцією виступала вона в російських театрах Москви та Петрограду. В останніх часах належала вона до ґрупи т. зв. „Малого Театру" у Москві та дістала два совітські ордери. З нагоди смерти славної артистки у театрах в Москві проголосили жалобу. Совітський уряд рішив, щоб славну артистку поховати на державний кошт.

— **Великі сніговії** занотували в цілому СССР. У Москві груба верства снігу спинила трамваєвий та автобусовий рух. Великі сніги впали на Сибірі та на Уралі. На деяких відтинках сибірської залізниці сніги значно опізнили рух поїздів.

— **„Калькута-експрес" вискочив з рейок.** На східно-індійській залізниці трапилася 90 миль від Патна катастрофа т. зв. „Калькута-експресу". Експрес вискочив з рейок з невідомих досі причин. 30 осіб ранених.

— **Нема ламп у Москві,** як про це пише комуністична „Правда". Точніше кажучи, по крамницях є лямпи на пів міліона рублів, але в нафтових лямпах нема деяких частин, без яких лямпа не світить.

— **Лікар пятенят** канадійок Діон, д-р Дефо (має прізвище автора „Робінсона") мусів вести процес проти антрепренера Спіра, який зробив з батьками пятенят контракт, що може їх демонструвати на виставі в Шікаго 1944 р. Доктор Дефо, що опікувався здоровлям дітей, не дозволив на деякі демонстрації, через що дійшло до процесу. Суд у Шікаго відкинув домагання Спіра, що хотів дістати від лікаря міліон долярів відшкодування за втрати.

— **Катастрофа латвійського літака** трапилася в неділю 16. ц. м. Літак, що ним летіли два військові летуни, виконував летунські вправи. Нагло, недалеко Лібави, літак утратив рівновагу, упав на землю і розбився. Оба летуни згинули.

— **Леви ходять по місті.** Зі звіринця в Ліоні втікло пять левів. Можна уявити собі паніку населення, коли царі пустині почали проходжуватись по місті! Люди покидали каву на столиках каварень, свій крам у крамницях, деякі навіть зуміли видряпатись на дерева. Один панок упавши з дерева на землю під ніс самого лева вмирав... від страху, але лев навіть на нього не глянув. Поліція не знала чи стріляти чи теж утікати. Але леви поводилися чемно, як освоєні коти. Присмирники звірів мали час схопити всіх і то без труду. Леви оглянувши місто спокійно вернулися на лясах до свого загородженого захисту. Тепер їх будуть пильнувати ліпше.

— **Божевільні втікли з вязниці.** З вязниці для божевільних франц. міста Клермон утікли два небезпечно божевільні. Довкола вязниці є три високі стіни; келії вязнів сильно хоронені. Одного з божевільних відвідувала постійно якась молода жінка, що називала себе його своячкою. У день утечі вязнів перед вязницею стояло її авто. Як вязні вийшли з келії, щоб ніхто їх не помітив, досі ніхто не знає.

— **37.000 долярів за одну стару марку.** У стейт Ню Йорк є містечко Кенмор. Крамниця зі старими марками оголосила там, що має на продаж найрідшу марку у світі одноцентову британської Гвіяни з 1856 р. червоного коліру. Її відкрив один школяр, що ходив до школи у британській Гвіяні в... 1872 році. Він купив її тоді за 6 шилінґів. Марка дісталася згодом до Ліверпулю, де якийсь купець продав її паризькому графові Феррарі. Цей записав її при смерти державному музееві в Німеччині, але підчас війни франц. уряд сконфіскував його майно і продав теж славну марку на ліцитації. Увесь маєток продали за 2 міліони долярів. Більшість проданих дорогоцінностей ґрафа Феррарі дісталася за океан. Марку Гвіяну купив міліонер Гінд, який дав за неї 250 дол. більше, ніж англійський король Джорж V, що був завзятим філятелістом. Король боявся, що коли видасть великі гроші на марку, його піддані можуть уважати це за марнотратність. Гінд заплатив за червону Гвіяну 34.000 дол. у 1922 р. Тепер його вдова хоче за неї тільки... 37.500 дол. Це страшенне дешево тому, що за стільки років процент від 34.000 зріс би багато більше.

— **Ріжні вістки.** Вчорашнього президента Чехословаччини Бенеша вибрали кандидатом на ректора університету в Ґлясго (в Англії це становище почесне, призначене і для не-професорів). — Морський бюджет Зл. Держав зріс цього року на 150 міл. дол. — З Білгороду повідомляють, що німецький уряд запропонував закупити на 5 років 75 прц. усіх запасів [illegible] палень. — У Німеччині ввели нову звичку — з якогось міста виїздже останній жид, то вивішують білий прапор. В австрійському м. Маттерсдорф зробили це цими днями, коли місто покинув останній з 530 жидів. — В Англії померла 108-літня жінка Суорн, що ні разу не була в театрі ні в кіні і не бачила моря. — У Римі оголосили спис 98 професорів-жидів, які від 16. ц. м. тратять катедру в університетах. — У турецькому місті Алепо злодії вдерлися до судового будинку, де в касах лежали золоті та дорогоцінні депозити вартости міліона франків. — Ленінградська „Правда" пише, що „вороги пролетаріяту" розвинули свою шкідливу діяльність у ленінградськім гідрографічнім уряді та що загибіль багатьох ледоломів та транспортовців це їх діло. — Виконавчий комітет хабаровського табору видав розпорядок про реєстрацію [illegible]. — У багатьох місцевостях округи Тарла у Румунії, появилися стада вовків, що нищать селянам худобу. Влада визначила нагороду за кожного вбитого вовка.

—o—

✝ Посмертні згадки

СТЕФАНІЯ З ЛАВРІВСЬКИХ ПОГОРЕЦЬКА, дружина о. Петра Погорецького, пароха в Бі[illegible]ні Великій к. Самбора, упокоїлася 15. жовтня 1938 р. в 68 році життя, по довгій тяжкій недузі. Похорон відбувся у вівторок 18. жовтня в Білій Великій. **В. Ій П.!**

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ.

Просвітянська академія. Мин. неділі відбулася в салі „Сокола“ академія з нагоди 60-ліття місцевої філії „Просвіти“. На скромну програму зложились такі точки: вступне слово голови філії д-р Ю. Олесницького, реферат дир. Андруховича, збірна деклямація у виконанні жіночої секції, три пісні хору „Думка“ та інсценізація у виконанні драм. гуртка „Сфінкс“. Академія не полишила такого враження, якби повинна. Вже то 60-ліття, тому програма повинна була бути більше відповідна й імпозантна. З поодиноких точок зовсім задовільно випала інсценізація „Сфінкса“, що направду зробила гарне враження. Відчитаний м-ром Кушніром реферат дир. Андруховича змучив незвичайно слухачів своєю довгістю. Реферат, хоч цікавий і вичерпуючий, надавався радше на брошуру, а не на точку академії. Збірна деклямація (вірш Шарумейка, присвячений „Просвіті“) виконана добре, та змістом теж на святочну академію з приводу 60-ліття філії не надавалась. „Думка“ голосово того дня була вправно недиспонована, особливо баси й І. тенор, хоч дикція та здисциплінованість дальше стоять у хорі на висоті. В цю неділю відбудеться панахида за померших членів „Просвіти“, а полудне повторення академії.

Б. Л.

ЗАЛІЩИКИ.

Показ рідного промислу. Кружок „Рідної Школи“ і кредитова кооператива „Українська Каса“ в Заліщиках зорганізували спільно показ рідного промислу в салі „Народнього Дому“ від 20-го до 28-го вересня п. р. На показ прислали свої експонати разом із пропагандивним матеріялом такі наші кооперативні і приватні підприємства: Центросоюз, Суспільний Промисл, Калина, Пласт, Фортуна Нова, Еко, Альое, Міка, Керос, Еклєкт, Дендра, Арома, Сільва (крім Калини усі зі Львова), Сітка (Городенка), Основа (Тлусте), Український Базар (Заліщики). Більша частина підприємств вислала ще й своїх представників, які фахово уложили виставові стійла й давали інформації в часі показу. Поміж усіх загально відомих кооперативних і приватних фірм слід згадати свіжо-основані, що взяли участь у показі. До таких належить фабрика дротяних тканин і сіток „Сітка“ в Городенці, вул. Котелківська ч. 11 (виробляє молочарські і звичайні сита та решета дротяні й з простини, рафи до млинків, сітки до огорожі) і фабрика готового взуття „Основа“ Василя Бриняського, абсольв. львівської теольогії, в Тлустім; ця остання фірма доставила дуже дбайливо й ефективно виконані зразки готової обуви. При цій нагоді годиться як прикладу нашим безробітним інтелігентам підкреслити ще й те, які успіхи може осягнути людина, що має ініціятиву і силу волі. Гром. Бриняський, що перед кількома місяцями відкрив з малим капіталом крамничку зі шкірою і шевським приладдям у Тлустім, створив у короткому часі фабрику обуви „Основу“, в якій затруднює 10 фізичних наших робітників, що досі були без праці, а крім цього дає ще спромогу заробітку кільком безробітним інтелігентам, що працюють в промислово-адміністраційній ділянці. Зпоміж дальших професіональних підприємців доставив ще свої вироби на показ „Український Базар“ Р. Скоморівського зі Заліщик: це зразки народнього мистецтва. Метою показу було: представити нашому загалові успіхи на полі рідного виробництва й освідомити широкі маси про життєві великі гасла: „Свій до свого по своє“. В додатку виставлений показу була ще й пропаганда нашої дрібної ощадности, яка має послужити в основу нашої господарської розбудови. Для більшого звеличання рідним промислом улаштував місцевий аматорський гурток ревію „По сонця золотого“, яка у 7 точках виявляє малі осяги на полі рідного промислу. Показ — як на місцеві обставини — був дбайливо підготований. Участь у ньому взяло понад 1.000 осіб. Вступнийну промову виголосив б. сен. В. Баранник. Дня 21-го вересня прибув на показ масово з півмісячних курсів В. Х. М. під проводом інструкторів С. Г. п. п. Городиської і Рогожинського. Майже всі фірми, що взяли активну участь у показі, зложили добровільно жертви готівкою, а в додатку деякі лишили ще й експонати на фонд будови бурси Р. Ш. в Заліщиках. За цей щедрий дар складають їм старшина кружка Р. Шк. і управа „Української Каси“ прилюдну подяку.

В Заліщиках оснували Повітовий Союз Кружків Р. Ш., якого перші загальні збори відбулися 11. вересня п. р. Досі були повітові кружки Р. Ш. в Заліщиках і Тлустім, але вони не виконували якслід завдань повітових рідношкільних установ. З хвилиною оснування П. С. К. Р. Ш. повітові кружки Р. Ш. у згаданих місцевостях обмежилися до ролі місцевих кружків, а П. С. К. Р. Ш. в Заліщиках перебрав провід кружків Р. Ш. в цілому повіті. Головою П. С. К. Р. Ш. вибрано б. сен. Василя Баранника. Склад Ради дає запоруку, що ця нова установа виявиться добре зі своїх завдань і причиниться у великій мірі до розбудови рідношкільного життя в заліщицькому повіті.

РУДЕЧЧИНА.

Обжинки кружків Товариства „Сільський Господар“ в Кліцку і Якимчицях. Дня 9. жовтня п. р. кружки Т-ва „Сільський Господар“ влаштували для своїх членів обжинки. Почалися вони Службою Божою в парохіяльній церкві в Кліцку, яку відправив Всеч. о. Іван Филипович, місцевий парох. По богослуженню всі зібрані уставились в похід. На чолі походу їхала на білому коні убрана в квіти дівчина (весна), за нею оркестра, а дальше члени Ради кружків, делегати централі, філії і Повітового Союзу Кооператив у Рудках. За ними плугатарі, сівачі в давніх місцевих полотняних одягах, хліборобські машини і апарадля, косарі, женці, хліборобська молодь, господині і господарі, разом понад 800 учасників. Похід пішов на громадську площу між селами Кліцком і Якимчицями, де переде́філював перед представниками установ. Молебнем, який відправив місцевий парох почалися властиві обжинки. Від кружка в Якимчицях привитав присутніх б. посол Гринь Тершаковець. У своєму привіті від централі інж. І. Лапчук вказав на значіння народніх імпрез зокрема обжинок, як традиції нашого славного минулого, у вихованні народу. Наші народні звичаї — це свідки високої культури нашого народу. Тому ми мусимо ті звичаї обновити та віддати нашим поколінням у достосованій до нинішніх часів формі. Вказав теж на осяги Товариства „Сільський Господар“ в ділянці піднесення добробуту села і оборони його інтересів. Дир. Іванів витав обжинки від філії „С. Г.“ і Повітового Союзу Кооператив у Рудках та закликав до обєднання всіх хліборобів у своїй організації „Сільський Господар“ і кооперації. По привітах виведи гарні вправи сівачі, косарі, женці і вязальники, члени кружків у Кліцку і Якимчицях. Народні танки та кілька пісень хору в Якимчицях склалися на дальшу програму. Всі точки випали дуже гарно завдяки праці інструкторського Вишколу Молоді. М. Черника. По відспіванні пісень заїхали перед трибуну на возах зі снопами женці в обжинковою піснею на устах; вони склали делегатам обжинкові бажання і вручили вінки делегатові централі. Відспіванням національного гимну закінчено цю частину свята. По обжинках відбулася велика народня забава. Свято пройшло гарно, учасники підбадьорені на дусі розходилися пізнім вечором домів.

КРЕМЯНЕЦЬ.

Ліквідація Т-ва „Український кооператив“ у Кремянці. Вже від 20 років істнує у Кремянці споживча кооператива під назвою „Український кооператив“. В останніх часах вона підупала, але почала вже відгороджуватись і була надія, що пізніше стане на ноги. Перевибрано керуючі органи кооперативи, стали вписуватися нові члени, намічено плян праці. Одначе несподівано 28. вересня прийшло повідомлення з різьського окружного суду, що на внесок Кооперативної Ради з дня 17. червня 1938 р. суд своєю постановою 5. вересня розвязав Т-во „Український кооператив“ за дрібне пересічення кооперативного кодексу і ліквідатором кооперативи призначив якогось у Кремянці невідомого поляка з Луцька Т. Оловінського.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Микола Мельник: БОТАНІКА, підручник для ІІ-ої кляси середніх загально-освітніх шкіл. Державне В-во шкільних книжок у Львові. Львів, 1938. Ст. 168. Ціна 3.50 зол.

Б. Ґавецкі: ПІДРУЧНИК ФІЗИКИ для ІІІ-ої кляси середніх загально-освітніх шкіл. За згодою автора з польської мови переклав і приладив Іван Сітницький. Державне В-во шкільних книжок у Львові. Львів, 1938. Ст. 220. Ціна 3.60 зол.

ЖУРНАЛИ.

РІДНА МОВА. Науково-популярний місячник присвячений вивченню української мови та теорії літератури. Рік VI. Ч. 10. Вересень, 1938. Жовква. Зміст: І. Огієнко: Коли охрещено Україну? — Проф. д-р Б. Кобилянський: Кілька уваг до сучасної часописної мови по цей бік кордону. — Ів. Огієнко: Складня української мови. — Яр. Марків: Старослов'янська азбука й мова. — М-р Ів. Ковалик: Наворотні дієслова типу „домети“ в світлі будови української мови. — Ів. Огієнко: Мова нашої преси. — Проф. інж. Л. Грабина: „Послушність“. — Учитель: Про „Рідну мову“, анкета. — Життя слів. — о. М. Бухович. В. Королів-Старий: Рідномовне. — Новий переклад Св. Письма.

НАПЕРЕДОДНІ. Літературно-мистецький і науковий часопис. Двотижневик. Рік ІІ. Ч. 5. З 30-го вересня 1938. Львів. Зміст: Степан Осінський: Міт землі. — Богдан Кравців: Травень. — Зиновія Кравцівна: Казка про Уляну. — Видання у 25-ліття смерти Лесі Українки. — Богдан Кравців: Дім його за третьою зорею. — Ю. Г.: Новий український звуковик „Маруся“. — Андрій Гарасевич: Молоде Закарпаття. — Б. І. Антонич: Поезія? — Ні не питай... — Василь Сурмач: Обітниця. — Іван Колос: Поезії. — Федір Могіш: Два сонети. — Іван Ірлявський: Хочу. — Н. Г.: Сім ворогів народу. — Б. І. Антонич: Мистецтво — щож? — Голоси й відповіді. — Про нові видання. — М. Хвильовий: Я (Романтика). — Хроніка.

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ. Вістник Української Фільмової Студії Василя Авраменка. Ч. 3. Серпень 1938. Вінніпеґ.

ВІСТНИК МАРІЯНСЬКИХ ТОВАРИСТВ. Орган Управи Маріянського Т-ва Молоді. Тримісячник Рік IV. Ч. 3. Липень—вересень, 1938. Львів.

ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. Бюлетень Головної Управи Українського Центрального Комітету в Польщі. Рік IV. Ч. 9—10. Вересень—жовтень, 1938. Варшава.

ГОЛОС СПАСИТЕЛЯ. Місячник. Рік 10. Ч. 9. Вересень, 1938. Йорктон, Саск.

САМАПОМАЧ. Беларускі папулярна-гаспадарскі часапіс. Год VII. № 9. Верасень, 1938. Вільня.

ВІСТИ З ЛУГУ. Двотижневик. Рік XIII. Ч. 18. З 15-го вересня 1938. Львів.

ТРИЗУБ. Тижневик. Рік видання XIV. Ч. 38—39. З 25-го вересня 1938. Париж.

ТРИЗУБ. Тижневик. Рік видання XIV. Ч. 40. З 2-го жовтня 1938. Париж.

МІСІОНАР Пресвятого Ісусового Серця. Річник 41. Ч. 10. Жовтень 1938. Жовква.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО. Орган „Взаїмної Помочі Українського Вчительства“. Рік XXVI. Ч. 14. З 1-го жовтня 1938. Львів.

СВІТЛО Й ТІНЬ. Щомісячник. Журнал Українського Фотографічного Товариства у Львові та його філій. Рік VI. Ч. 8. Серпень, 1938. Львів.

НАША БАТЬКІВЩИНА. Орган Українського Краєзнавчо-Туристичного Товариства „Плай“ у Львові. Рік ІІ. Ч. 10. Жовтень 1938. Львів.

НОВІТНІЙ РЕМІСНИК. Фаховий орган українських ремісників. Місячник. Рік І. Жовтень 1938. Львів.

УКРАЇНСЬКЕ ДОШКІЛЛЯ. Місячник присвячений вихованню дітей дошкільного віку в родині та дошкіллях і питанням суспільної опіки. Рік І. Ч. 7—8. Вересень—жовтень 1938. Львів.

ДЗВІНОЧОК. Часопис для українських дітей. Рік VIII. Ч. 84. Жовтень, 1938. Львів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр.

Середа 19. X. год. 7.30 веч. „Галузка розмарину".

Четвер 20. X. год. 8. веч. „Мадам Батерфляй" — опера.

Український Театр Йосифа Стадника (сеніора):

СКАЛАТ:
19. X. Нітуш.
20. X. Чорноморці.

ГРИМАЛІВ:
21. X. Нітуш.
22. X. Казка старого млина.
23. Премієра „Хам".

Український Театр ім. І. Котляревського:

ТЕРНОПІЛЬ:
19. X. Пригода в Черчі.
20. X. На полі крови.
21. X. Зоря над Почаєвом.
З Тернополя іде театр до Збаража.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

СХІДНИЦЯ:
19. X. Перфуми моєї жінки.
20. X. Мати наймичка.
21. X. Чесна Сусанна.
22. X. Гетьман Полуботок.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави"; „Певвіч блюче".
АПОЛЬО: „Жозета" із Сімоною Сімон.
АТЛЯНТИК: „Робін Гуд" з Ерolем Флінном.
БАЛТИК: „День на перегонах".
ВАНДА: „Королева Вікторія", „Буршева молодість".
ҐРАЖИНА: „За заслоною".
ЕВРОПА: „Марко Польо" (Гейрі Купер).
КАСІНО: „Золотоволоса" з Джанетою Мекдональд.
КОПЕРНИК: „Парижанка" з Даніелею Дарік.
МАРУСЕНЬКА: „Матінка" (Молі Пікон).
МЕТРО: „Премієра".
МІРАЖ: „Кохання в кайданах" (Шарль Боає).
МУЗА: „Пані Валевська".
ПАЛЯС: „Професор Вовчур".
ПАКС: „Верес".
РАЙ: „Простушка" із Сесує Галказою.
РІЯЛЬТО: „Пташник з Тиролю".
РОКСІ: „Олімпіяда"
СВІТ: „Тайна панни Брінкс", „Злочин в Мемгетен".
СТИЛЕВЕ: „Павел і Гавел" і ревія.
ТОН: „Морські розбишаки", „Жовтий пірат".
УТІХА: „Буде краще" (Щепко й Тоньо) та ревія.
ХИМЕРА: „Проклята".

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Канцлер Гітлер у Римі".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кань і Син)
„Бразилія, Аргентина".

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 19. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з плит, 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Добридень наймолодшим: Оповідання, мельодії та пісеньки, 11.00 Для шкіл: „Огірок дині стану не прибере", Бенедикта Герца, 11.25 Моцарт із пл., 12.06 Полуднева авдиція, 14. Симфонічна музика з пл., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Наш концерт" авд. для дітей, 15.30 Музика у вик. сальон. орх., 16.00 Полудневий денник, 16.05 Господ. вістки, 16.15 Дім і школа: Тиві співпраці, 16.30 Концерт у вик. тріо, 17.00 У 125-ті роковини смерти Йос. Понятовського, 17.15 Репортажі з балетів, словно-муз. авд., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Молодь перед мікрофоном: На засіданні класової громади, 18.30 „Наша мова", авд., 18.40 Господарська та суспільна точка погляду, 19.00 Поїзд у повідомлене, розр. концерт: оркестра, джез на форт., сопран, тенор, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Шопенівський концерт, форт., 21.20 Авторський вечір Ст. Василівського, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Танк. музика у вик. орх., 23.00 Останні вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Концерт орх. льондонської фільгармонії, пл. (надає Варшава II.).

Четвер, 20. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Популярна музика з пл., 8.15 Ранішні вістки, 11.00 У такт музики, авд. для вселюдних шкіл, 11.25 Італійські пісеньки з пл., 12.03 Полудн. авд., 14.00 Концерт бажань, 14.45 Господарські та суспільні вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Гутірка техніка з молоддю, 15.15 Клопоти та ради: „Не маю що на себе натягти" діяльог, 15.30 Музика з пл., 16.00 Вістки радіоденника, 16.05 Госп. вістки, 16.15 „Їдемо до копальні", для ліцеальної молоді, 16.35 Концерт солістів, форт., скрипка, 17.20 Основи праці термоса, 17.30 Спів. рецітадь Ол. Міхаловського в супр. форт., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Тиждень милосердя, промова архиєп. Твардовського, 18.25 Для села: Ґрунтові чинитьби у Сх. Галичині, 18.30 Про титули муз. творів, 19.00 Розр. концерт, орх., спів, скрипка, 20.35 Веч. денник, Метеорольог. вістки, Спорт, Програма на завтра, 21.00 Які великі наші капітали, 21.10 Концерт у вик. орх., 21.40 „Неспокій міліярдера Шармена" фрагм. із повісти А. Струга, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Арії та пісні, сопран, форт., 22.25 Театр. огляд: Наш варстат праці, 22.35 Літературний кабарет: „У кривому дзеркалі" вечір сатири, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.05 Музика, спів: форт., Шлемінська сопр. (надає Варшава І. Рашин).

Пятниця, 21. жовтня 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з плит, 7.45 Руханка, 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Година господині: „Про бараболю та різні користи з неї", Ради, Вістки, Музика з пл., 11.00 Для шкіл: Великий вмоук Юрій Стіфенсон, 11.25 Оркестра мандолиністів, 12.03 Полуднева авд., 14.00 Інформаційна газетка в українській мові, **14.10 Українська музика з плит (хор Котка, Крушельницька, хор „Сурма")**, 14.30 „Дуже приємне місто" авдиція Ст. Василевського, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 Звукова загадка для молоді, 15.15 Спортовий порадник, 15.25 Музика у вик. орх., 16.00 Вістки радіоденника, 16.05 Господарські вістки, 16.15 Гутірка з хорими, 16.30 Дитячі рими, пісні К. Шимановського у вик. Ст. Корвін-Шимановської в супр. форт., 16.50 Суспільність птахів, 17.00 Квартетові мініятури у вик. смичк. квартету, 17.45 Біжучі вістки з міста та провінції, 17.50 Із хронік співочих і муз. т-в Львова, авд., хор, 18.00 Для села: Організація села, Музика з пл., Під розвагу годівельників, 18.25 Комунікат спів. т-ва, 18.30 Театр уяви: „Марія" Мальчевського з муз., 19.30 Розр. концерт у вик. орх., тенор, 20.35 Веч. денник. метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Хор, 21.15 Симф. концерт: орх., спів, форт., 22.30 Літер. нарис, 22.45 Львівська авдиція, 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авд., 23.15—23.55 Капріччіо та скерцо (Варшава II.).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Середа, 19. жовтня 1938.

БЕРЛІН 17.00 Смичк. квартет, 18.00 Розр. музика, 20.10 Оп. мельодії, 21.00 Рос. романси, 22.15 Словацькі пісні, БУДАПЕШТ 18.30 Концерт військ.орх., 17.00 Лістові твори, 18.00 Циг. музика, 19.30, 20.00, 21.00, 22.00 Опера, 22.30 Концерт орх., ВІДЕНЬ 12.00 Орх. концерт, 15.30 Молодь співає, 16.00 „Кафе феркерт" вес. пополудне, 19.45, 20.00, 21.00 Концерт з нагоди 25-ліття Концертової Салі, дир. Р. Штравс, 22.30, 23.00 „Музика з Відня" розр. концерт, орх., спів, ДРОЯТВІЧ 21.15 Симф. концерт, МІЛЯНО 17.15, 22.30 Танк. музика, 19.30 Розр. музика, 21.00 Симф. концерт, РАДІО ПАРІ 18.00 Розр. муз., 20.45 Діяльог, 22.30, 23.00 Вечір пісеньок, РИМ 17.15 Скрипка, форт., 19.30 Розр. муз., 21.00, 22.00 „Бамбу" оп. Карабелі.

Четвер, 20. жовтня 1938.

БЕРЛІН 18.00 Балетова музика, 19.10 Музика давніх, добрих днів, хор, орх., 20.10, 1.00 Легка і танк. музика, БІЛГОРОД 20.00 Пісеньки, БУДАПЕШТ 12.05 Солісти, 13.30, 19.20, 20.00 Циг. музика, 17.00 Спів, 21.35, 22.00 Оп. орх., ВІДЕНЬ 16.00 Скандинавські мельодії, 17.10, 18.15, 19.00 Розр. музика, спів, КОПЕНГАГЕН 20.10 Бетовенівський концерт, МІЛЯНО 17.15 Вок. концерт, 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.00 Комедія, 21.40, 22.00 Віол., 22.30 Танк. музика, МІНХЕН 20.10, 21.00, 22.00 „Юдита" оп. Легара, РАДІО ПАРІ 21.15 Спів, 21.30, 22.00, 23.00 Симф. концерт, РИМ 17.15 Скрипка, 21.00, 22.00, 23.00 „Трістан і Ізольда" оп. Вагнера, СТОКГОЛЬМ 18.05 Розр. музика, 19.30 Концерт хору, 20.30, 21.00 Оперові й оперетові мельодії.

Пятниця, 21. жовтня 1938.

БЕРЛІН 19.00 Розр. музика, 19.45 Вечірній гомін, 20.10, 21.00 Веселі мельодії, 21.10 Вечірня серенада, солісти (Бетовенова музика), БУДАПЕШТ 18.10 Мадярські нар. мельодії (форт.), 19.00 Орх., 20.10 Форт., 21.25 Циг. музика, ВІДЕНЬ 7.00, 8.00, 13.00, 14.00, 15.00, 18.50 Вістки, 15.30 Пісні, 16.00, 17.10 Орх. концерт із пл., 18.00 Стирійська авд., 19.00 Соната г-моль Шопена, форт., 20.10, 21.00 Вагнерівський концерт, орх., сопран, тенор, ВЕЖА АЙФЛЯ 20.00 Форт., спів, 21.00 Соната на віол. і форт., Гамбурґ 19.40, 20.00, 21.00 Симф. концерт, ДРОЯТВІЧ 22.45, 23.00 „Юдита" опера Госена, МІЛЯНО 19.30 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Країна усміху" оп. Легара, РАДІО ПАРІ 18.00 Камер. концерт, 21.15 Спів, РИМ РИМ 17.15 Танк. музика, 19.30, 20.30 Розр. музика, 21.00 Оркестр. концерт, 22.10 Хор, 22.45 Танк. музика.

Радіокутик.

ЗМІНА ЧАСУ В РАДІО.

Від жовтня англійська, бельгійська та люксембурська радіофонія надаватимуть свої програми згідно з західно-европейським часом. Він ріжниться від середньо-европейського часу на цілу годину. В тих краях авдиції починаються на цілу годину скорше в порівнянні зі середньо-европейським часом. Голяндія знову, від 2. жовтня вернулася до нормального амстердамського часу, який ріжниться від середньо-европейського на 40 хвилин.

ЛІ ДЕ ФОРЕСТ НЕВДОВОЛЕНИЙ.

Американський винахідник радіової лямпи, Лі де Форест святкував недавно 65-ті роковини своїх народин. При тій нагоді він висловив своє невдоволення з радієвих програм. Він уважає, що всі радієві програми білі змістом та наповнені реклямовим матеріялом. „Я сподівався чогось іншого", він заявив та зовсім не хоче слухати радія. Винахідник бажав би, щоб радіостанції спеціялізувалися в різних родах програм, у поважній музиці, опері, розвагових авдиціях, освітніх і т. і. Він працює тепер над удосконаленням телевізійної системи, яка дає картини величини 60×60.

БІРЖА.

Львів, 18. жовтня 1938.

ГРОШІ

Купно-продажа: Бельги бельг. 90.37—89.90. Долари америк. 5.31.50—5.29.0. Долари канад. 5.24.50—5.22.00. Фльорени гол. 290.64—288.9. Франки фр. 14.18—18.0. Франки шв. 121.05—120.22. Фунти анг. 25.31—25.11. Гульдени данц. 100.25—99.75. Корони чеськ. 10.75—10.60. Корони дун. 112.25—112.10. Корони норв. 127.13—126.13. Корони шв. 130.54—129.55. Ліра італ. 20.2—19.60. Марки фінлян. 11.15—[illegible]. Марки нім. срібні 99.0—99.00. Тель Авів 25.20—24.50.

Папери.

1 і пів проц. внут. 67.00—65.85. 3 інв. 9 ем. 83.50 сері. 93.00, 2 ем. 84.50. серія, менот. 5. конвер. 65.75. 4 прем. дол. [illegible]. 4 консолід. 67.50—67.25.

Акції.

Банк Польський 126.00. Цукор 38.50. Вугіль 35.63—35.38, Ліпьпоп [illegible]. Островець 65.00, Стараховичі 43.25.

Тенденція вдержана.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, дня 18. жовтня 1938.

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 2.73 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2.50 зол.
молоко 14—15 сот.
1 кг. яєць 1.30—1.75 зол.

Тенденція на масло та яйця слаба, на молоко вдержана.

Оповістка.

Замість вінка на домовину бл. п. проф. Смаль-Стоцького зложили зол. 20.— на допомогу Академічній Молоді Стефанія і Роман Барвінські.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошенеі шпальти

1 мм. одношпальтовий або його місце в руб. рядку оголошень . . . . зол. 0,30
1 мм. одношпальтовий в тексті і повщинах . зол. 0,60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0,80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, вакансії і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2 . . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4 . . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8 . . . . . . зол. [illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло".

З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.